

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף שלפני א

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה לכו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(חי"מ שמו שמוח)

תורה אור

ישעיה נה (ג) הטו אָנֹכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמַעוּ וְתַחֲיוּ נַפְשְׁכֶם וְאַכְרַתָּה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים: יואל ב (ו) כַּגְבוּרִים יִרְצוּן כְּאִשִּׁי מִלִּחְקָה יִשְׁלֹו חוֹקָה וְאִשִּׁי בְּדִרְכָיו יִלְכוּן וְלֹא יִעֲבֹטוּן אֲרוּחֹתָם: הושע יד (ב) שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יִדְוֶן אֱלֹהֶיהָ כִּי קָשְׁלָה בַעֲנוּף: בראשית נח י (ה) מֵאֵלָה נִפְרְדּוּ אֵיִי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֵתָם אִישׁ לְלִשְׁנֹו לְמִשְׁפַּחְתָּם כַּגִּיּוֹנָם: קהלת א (ד) דוֹר הֵלֶךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֲקָתָהּ: בראשית לך לך יז (יג) הַמּוֹל יִמּוֹל יָלִיד בֵּיתָךְ וּמִקֵּנֶת כִּסְפְּךָ וְהוֹקָה בְּרִיתִי בְּכֶשֶׁרְךָ לְבָרִית עוֹלָם: זכריה ט (ט) גִּילֵי מֵאָד בַּת צִיּוֹן הִרְעִי בַת יִרוּשָׁלַם הִנֵּה מִלֶּכֶךְ יָבֹוא לָךְ צִדִּיק וְנוֹשֶׁעַ הוּא עֲנִי וְרֹכֵב עַל תְּמֹור וְעַל צִיר בֵּן אֲתָנוּת: תהילים צו (א) שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר הַקֹּדֶשׁ שִׁירוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ:ישעיהו ח (טו) צוֹר תַּעֲנֶה תַחֲמוֹם תוֹרָה בְּלִפְנֵי: ישעיה כה (ח) בִּלְעַ הַקִּיּוֹת לְנֶצַח וְשָׁחָה אֲדָמָּה יָדוֹד הַדִּמְעָה מַעַל כָּל גִּימִים וְהִרְפֹּת צִמּוֹ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יִדְוֶן דָּבָר: תהילים צ (יב) לִקְנֹות יְמִינוֹ כִּן חוֹדֵעַ וְנִבְיָא לִלְבַב חֲקִיָּה:

תורה אור

תהלים טו (ט) לִכְנו תְּחוֹ מַפְעֻלֹת יִקְרָן אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ: דברים וילך לא (כא) וְהָיָה כִּי תִבְצָאוּ אֹתוֹ רַעְיוֹת רַבּוֹת וְדִבּוֹת וְעֲנָתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְלָד כִּי לֹא יִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ כִּי יִדְעַתִּי אֶת יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֲשֵׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אֲבִיאָנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי: דניאל פֶּרֶק ד' (י') הָיָה בְּהַיּוֹם רָאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי וְאָלוֹ עִיר וְקִישֵׁי טֶן שִׁמְאִי נָחַת:

תורה אור

ב ריאת האדמה וכדוריה ארצות ומדינות רבות סביביה :
ב ני אדם **איש** **ללשונו** ודתותיה ^[?]
ב צנים ופרחים ואביה ^[?]
ב פילת המדינות מרוחותיה .
ב שירת **עומדת** והגלגלים מקיפים סביבותיה ^[?]
ש יימות השדים והרוחות באויר .

תורה אור

תהלים טו (ט) לִכְנו תְּחוֹ מַפְעֻלֹת יִקְרָן אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ: דברים וילך לא (כא) וְהָיָה כִּי תִבְצָאוּ אֹתוֹ רַעְיוֹת רַבּוֹת וְדִבּוֹת וְעֲנָתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְלָד כִּי לֹא יִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ כִּי יִדְעַתִּי אֶת יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֲשֵׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם אֲבִיאָנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי: דניאל פֶּרֶק ד' (י') הָיָה בְּהַיּוֹם רָאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי וְאָלוֹ עִיר וְקִישֵׁי טֶן שִׁמְאִי נָחַת:

הקב"ה. דלו עיניך למרום וזכור אהבתך הישניה" :

ג הרות נחלים אפיקי מים רבים וימים גדולים וקטנים .

ג פלאים ומשונים בצבעיהם ובטעמיהם ובמטעביהם .

ה יות קטנות וגדולות בכל אחד ואחד אין מספר למיניהם .

מ שבחים ומחללים כולם להשי"ת בכל אבריהם ^[?] .

מ ילין יגידון תמיד ולא יכחשון מנהיגיהם .

נ וצצים אבנים טובות ומרגליות בעמקיהם ^[?] .

נ חבה בהם אורות כליהם :

נ שמות הגזורים מתחת כסא כבוד ^[?] .
נ כספה תמיד אל שורשה להיות לבוד ^[?] .

ח יים וחסד שואבת **מחפדי דור** ^[?] .

ח ן רוח מטיפי גן עדן ממנה לא אבד .

מ ושבות ההיכולות ואהלי השלום ^[?] לכל אחת ואחת ניסמן וניתוח תיו הור.

מ ה פעל אל המלאכים ישאלו ^[?] וירצונו בשליחותם ככוכב דשביט .

מ רוחקים ומסולקים, מכל התענוגים מי שאורחותיו עכיש ^[?] .

נ שארים ברעב ובהרפה בתוך קף הקלע ובד ^[?] :

נ **שיבה עד ה'** ולא נחיה אבד ^[?] :

נ קבל רע וטוב באחבה וגלביש לאב עד :

ב ריאת האדמה וכדוריה ארצות ומדינות רבות סביביה :
ב ני אדם **איש** **ללשונו** ודתותיה ^[?]
ב צנים ופרחים ואביה ^[?]
ב פילת המדינות מרוחותיה .

נ שירת **עומדת** והגלגלים מקיפים סביבותיה ^[?]

ש יימות השדים והרוחות באויר .

ליקוטי מוהר"ן

ש ומעים גזרת השם ושולטים בארבעה האבות שהם השור והבור והמבעה וההבער ^[?] ^[?] :

מ שותפים עם המלאכים ועם בני אדם בגימול (הגיגה מז.).

מ ברית קודש בורחים הנאמר בו **המול ימול** ^[?] ^[?] .

ח ובמים כבמקלות בצורתם המשונות .

ה וברי חברים ומכשפים מכריעים אותם בהשבעתם בשמות המכונות :
ה תורה הקדושה שומרת אותנו מכל מזמאות ^[?] .

ה צדקה מצלת ממינות מגונות ^[?] :

נ בואה אין לנו ^[?] :

ה ריקת שן ^[?] האומות על אומה יחידה תכונה אין בנו :

מ רירת הצרות איך להשקות הם דנו :
נ סכול עולם עד יבא **עני** ^[?] :

ב ן יחפש כגנוני אביו ^[?] :

נ זר עמרת נעטר בכנ חביב :
ש יר **חדש** אז נשיר ^[?] :

מ לכינוי כל אחד ואחד מראה באצבע בשר ^[?] :

ה **תום** תורה בלב כל אחד מלהשבח ^[?] :

ה **מות** **לנצח** יבולע ^[?] כקטורת ריח :

נ **ביא** **לבב** **חכמה** ^[?] להבין תכונת גופינו ומרחקי פרקיו ועריכות איבריו.

ח יוב חבנתו מועילה לידיעת הכורא ^[?] המצייר אלו היצירות כולם :

מ רפא כל חולי ואיש מכאובות . עֶזְר ופֶּסֶח . צְרוּעַ ונגוּעַ דוּאָג וכוּאב ^[?] :

נ אבל לכד לקיום נפשותינו ולמעט תאוות טבעינו : **חזק**

נ **לכו** **חזו** **מפעלות ה'** ^[?] . התגלות נפלא מסוד גדולת התנא האלקי ר'

שמעון בן יוחאי ז"ל:

ר' שמעון בן יוחאי. הכטיח שלא תשתכח תורה מישראל על ידו. כמובא בדברי רו"ל (שבת קלח:)^[?] כשנכנסו ^[?] רבותינו לכרם ביבנה אמרו^[?] ^[?] עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י ^[?] שלא תשתכח ^[?] . שנאמר ^[?] **כי לא תשכח מפי זרעו**. וכמבואר בזוהר (נשא דף קכד ע"ב)^[?] **בהאי חיבורא דאיהו ספר הזהר** יפקוּי"ב ביה מן גלותא ^[?] . ועתה בוא וראה והבן. נפלאות נסתרות של תורתינו הקדושה. כי ע"כ סמך ר' שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו**.

כי באמת בזה הפסוק בעצמו. מרומז ונסתר סוד הזה. שע"י זרעו של יוחאי. שהוא רשב"י. על ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תיבות ^[?] של זה הפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו** הם אותיות **יוחאי** וזה שמרמז ומגלה הפסוק. **כי לא תשכח מפי זרעו** מפי זרעו דייקא היינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרומז ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא **יוחאי**. כי ע"י זרעו של יוחאי שמרומז בזה הפסוק בס"ת כנ"ל. שהוא רשב"י. על ידו לא תשכח התורה ^[?] . כי בזוהר דא יפקוּי"ב מן גלותא ^[?] . כנ"ל : **ודע** שסוד ר' שמעון בעצמו. הוא מרומז בפסוק אחר ^[?] . כי דע כי התנא הקדוש ר' שמעון הוא בחי **עיר** ו**קדיש** **מן שמיא**^ט **נחית** (דניאל ד) **ר"ת שמעון**, וכו' ^[?] :

טו ב"ק ב.

עיין זוהר כי תשא דף קצא. ויקרא כה. תזרע מה: שלח קעב.

י" בראשית יז יג

עיין זוהר לך לך צה: ובתיקון כא ובתיקון ע'

יט כתובות עז: ריב"ל מוכר בהו וכו'

מטשלי י' ב' ומשלי יא ד'

כא ב"ב יב:

כב לשה"כ תהלים לו יב

^{כג} זכריה ט' ט' ילקוט שמעוני שם רמז תקעה סנהדרין צח. זכו ענני שמיא לא זכו עני רוכב על המור ב"ר נו ב' מדרש שמואל יד ט' זהר ויחי דלת.

^{כד} זהר רע"ט בחר קיב. תורה ערה תורה ה תנינא אות טו

כה תהלים צו א' עיין פרש"י שם

כו תענית לא.

כז ישעיהו ח' טז

כח לשה"כ ישעיהו כה ח'

כט תהלים צ' יב

ג' כמ"ט ומבשרי אחזה אלוך (איוב יט כו)

^{מא} רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת נשא דף קכד. (שנמצא בדף קכו. של זוהר)

^{מב} בדפ"ר יפקון, בתקפא לא ברור ונראה– יפקין בתרלד– יפקין

^{מג} תרגום בזה החיבור שהוא ספר זוהר יצאו בו מן הגלות. ועיין עוד סוף תיקון ו' תבורא דילך כד יתגלי לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגניניה וקראתם דרור בארץ גוג'. ועיין לק"ה גזיקין ו' יג, ומנחה ז' נו, וגבית חוב מיתומים ג' יט

מד עיין שיחות הר"ן סימן רב

מה ועיין לק"ה מנחה ז' נו.

מו בתרלד– יפקין

מז עיין זהר רע"ט בהעלותך קנג:

מח עיין שיש"ק ח"ג פח

מט בתרלד– שמיח

^י עיין השטטה בחיי מוהר"ן קטט. ועיין ככבי אור סוף חלק חכמה ובינה הקשר בין ועכשיו הדכא לעכשיו דתורה עד תנינא

לא מלהבין עד כאן הוא מאגרת בעלי חיים שער ה' פ"ו עמ' קמא במהדו' תשט ועמ' מז: במהדו' תרלד ^{לב} נאמר באייר שנת תקע"ו חדשים קודם פטירת רבינו בדרך נסיעתו לגור באומן (ימי מוהרנ"ת ח"א מח) ובדפ"ר תקעא נדפס בלק"מ תנינא לפני תורה א ורק במהדורות תקפא מוהרנ"ת העביר מאמר זה לכאן ^{לד} תהלים טו ט' ^{לז} תוספאא עדויות א' א' וירושלמי ברכות פ"ג סוף הלכה א' ^{לה} יום שמינו בו את ראב"ע לנשיא עיין סדר הדורות שהיה מג שנים אחר החורבן ^{לו} בדפ"ר – שאמר תנא א' ^{לז} עיין חיי מוהר"ן קפט וימי מוהרנ"ת–א מח שם לשון רבינו הוא תנא אחד אמר וכן הגרסא בדפ"ר ^{לח} דברי רשב"י שם הם כברייתא אחת שנאמרה כמה עשרות שנים אח"כ ומסתמא נאמרה אחר שיצא מהמערה עיין אור יקר כרך א עמ' קלה שרשב"י חי ששים שבעים שנה אחר החורבן. ^{לט} עיין לק"ה גבית חוב מיתומים הל' ג' יט ^מ דברים לא כא

^א דפ"ר וכל המהדורות לא מנוקדות– הישניה.

במהדורות המנוקדות– הישנה. ובמהדורת הקרן תשסח - הישנה

^ב מנהרות עד כאן הוא מאגרת בעלי חיים שער ה' פ"ו עמ' קנד במהדו' תשט ועמ' נב. במהדו' תרלד

^ג אגרת בעלי חיים שם

^ד מהרש"א שבת פח: ד"ה מה אגוש

ה שבת צו.

^ו ישעיהו נה ג' ועיין ספר הליקוטים להאריז"ל על

פסוק זה

^ז אגרת בעלי חיים שער ה' פ"א עמ' קנו במהדו' תשט ועמ' נג. במהדו' תרלד

ח במדבר כג כז ועיין פרש"י שם

^ט **מלשון ולא יעבטון אורחותם ערש"י יואל ב**

^י פ' בתוך קף הקלע חלקם עיין בראשית ל' ב'

יא הושע יד ב' ועיין פרש"י שם

יב בראשית י' ה'

^{יג} אביה לשון חיבור עיין חולין נח. פרש"י שם בסוף

הדף

יד קהלת א' ד' ה' ו'.

מאמר לכו חזו

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

זמן אמירת המאמר הזה באייר שנת תק"ע ששה חודשים קודם פטירת רביה"ק, נאמרה בדרך, בעת נסיעתו לגור באומן. (ימי מוהר"ן ת"ח"א מח)

פתיחה

נראה כוונת רביה"ק במאמר הזה בעיקר להראות שיש בכח צדיקים לגלות סתרי תורה כאלה שעל ידם לא תשתכח התורה דהיינו הקב"ה, אפילו בגלות הנוראה ביותר שהיום (תשס"ז) כבר אלף תשע מאות שלשים ושמונה שנים לחורבן הבית. וממה שמבואר שזה אפשרי רק על ידי זרעו של יוחאי דייקא, נראה שבאמת גם היום רשב"י הוא זה שעל ידו לא משתכח התורה, אלא שהיום הוא עושה זאת ע"י רביה"ק, כי רק בכח רביה"ק הוא יכול לקיים הבטחתו כי לא תשכח וכו' דהיינו להמשיך זכרון למקומות כל כך נמוכים.

שיחות השייך למאמר זה

תורה זו אמר רבינו ז"ל בדרך נסיעתו לאומאן, בחודש אייר שנת תק"ע: (ראה ימי מוהר"ן ת"ח"א, סעיף מ"ח).

בדרך, בעת נסיעתו לאומאן, ענה ואמר: אף-על-פי-כן השם יתברך עוזר לישראל תמיד, ואין דור יתום. וכמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי (שבת קלח:) – בשאמר איזה תנא: עתידה תורה שתשתכח מישראל – ענה רבי שמעון ואמר: לאו, כי "בזהר דא יפקון מן גלותא" (זוהר במדבר קכ"ד:), "כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא, כא). ועל-כן עמד עצמו על זה הפסוק. וגלה אז הסוד הנדפס בליקוטי מוהר"ן ח"א בתחלתו, עין שם, מגדלת רבי שמעון בר יוחאי. עניתי ואמרתי לו: רבי שמעון יש לו גם-כן בודאי הנאה מזה, היינו מזה החדוש הנפלא. השיב: הן. אחר-כך ענה ואמר: רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר, כי רבי שמעון הוא "עיר וקדיש מן שמיא נחית" (דניאל ד, י ב), בנדפס שם, ועבשו יש "נחל נובע מקור חכמה" (משלי יח, ד), וכו'. גם כבר נשמע שאמר על עצמו, שהוא נהר המטהר מכל הכתמים: (חיי מוהר"ן, סעיף קפ"ט).

בדרך הנסיעה הזאת לאומאן, כשיצא מלאדיזין, והעולם לו אות, ענה ואמר: אף-על-פי-כן אין דור יתום, כי תנא אחד אמר (שבת קלח:): "עתידה תורה, שתשתכח מישראל, ואמר רבי שמעון בר יוחאי, שלא תשתכח, שנאמר (דברים לא, כא): "כי לא תשכח מפי זרעו" וכו', ואז גלה הסוד הנורא, המרמז בפסוק זה דיקא, שעל-ידי רבי שמעון לא תשתכח התורה וכו', בנדפס כבר (בתחילת ליקו"מ), ואחר-כך אמר: עבשו יש וכו', ועוד כמה דברים נראים זכיתי לשמע בדרך זה: (ימי מוהר"ן ת"ח"א, סעיף מ"ח).

כשגלה רבנו למוהר"ן ת, בנסעו לאומאן, את ההתגלות הנורא הכתוב בתחלת "ליקוטי-מוהר"ן", התרגש מאד מוהר"ן, עד שנענה ואמר לרבנו בזה הלשון: "רבי שמעון קער זייער הנאה האבן איר האט אים זייער וואהל גיפניען". רבי שמעון בודאי מאד נהנה מהתגלות זו אחר שמצאתם אותו מרמז בכתוב ברמז נאה כזה. הפטיר רבנו ואמר: "רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר לגמרי, כי רבי שמעון הוא עיר וקדיש מן שמיא נחית ראשי-תיבות שמעון וכו': (שיש"ק ח"ג, סעיף פ"ח; וראה חיי"מ סעיף קפ"ט הנזכר-לעיל).

שמעתי, שאחד מאנשי-שלומנו נסע לאיזה מחוז, ובא לאיזה עיר במרחקים, ולא היה לו שום הכרות עם שום איש, וילך לבית הרב להתאכסן אצלו, כי הפליגו לו בשבח הרב הנזכר-לעיל, כי הוא איש ישר ולמדן גדול ומקבל, על-כן בא אליו, וכשבא לביתו ראה הספר "ליקוטי-מוהר"ן" מנח על שלחנו, ותכף שאל להרב: "מאין לכם זה הספר?" השיב הרב: "וכי גם אתם ידעתם אותו? ומי מחברו?" ענה להרב: "הלא אני מכיר גם את המחבר בעצמו וגם אני מקרב אליו..." (ברסלב חסיד!) השיב הרב: "אמרו באמת יש לכם איזה תפיסה בספר הזה?" אמר האיש: "לפי מדרגתי אני תופס!" השיב הרב: "אדמה, כי אין שום אדם תופס גדלת הספר הזה..."! ואמר עוד: "הלא תראו בעיניכם, שבתחלת הספר תכף אחר השיר נכתב המאמר מרבי שמעון בר-יוחאי, ומה שיכונת לכתבו בתחלת הספר היקר הזה?" אמר האיש הנזכר-לעיל: "אדרבא, אמרו אתם!" אמר לו: "נראה, שרבנו זכרוננו-לברכה רמז, שיש בו נשמת רבי שמעון בר-יוחאי, כי רבי שמעון בן-יוחאי – גימטריא רבי נחמן בן שמחה..."! יהי רצון, שנזכה להבין השיחות חלין של רבנו זכרוננו-לברכה בגן-עדן, אמן סלה: (כוכ"א, שיחות מכת"י הרב מטשערין זצ"ל; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף רל"ד).

עונג שבת לרבי אפרים קראקובסקי – הנה בתחלת ספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ז"ל מובא רשב"י הבטיח שלא תשתכח התורה מישראל על ידו כמובא בדברי חזו"ל כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל ואמר רשב"י שלא תשתכח שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו וכמבואר בזהר בהאי חיבורא דאיהו ספר הזהר יפקון ב"י מן גלותא וכו' יעיי"ש. וי"ל כי כאשר ראו רבותינו הכובד ואריכת הגלות שיהיה הבינו כי עתידה תורה שתשתכח וכו' אולם רשב"י הבטיח

^א נכתב באומן בו אייר ושלם י' סיון תשסז ירושלים

^ב בחי' זיכרון בעלמא דאתי המבואר בתורה נד

שלא תשתכח מחמת חיבורו דאיהו ספר הזהר הקדוש דיקקון ב' מן גלותא י"ל אף עתה בכבוד ואריכות הגלות כאשר זוכין לדעת אז אין גלות כמובא בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן כ"א ס"ק ט' כל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי ערך חסרון הדעת וכשנשלם הדעת אזי נשלם כל החסרונות בבחי' דעת קנית מה חסרת וכתוב גלה עמי מבלי דעת וכו' יעיי"ש ועיקר הדעת הוא הקבלה סתרי תורה וע"כ יכולין לצאת גם עתה מן הגלות ע"י שלומד וזוכה להדעת המובא בספר הזהר"ק ועיי"ז לא תשתכח גם התורה שבנגלה ע"י שנוכח להדעת ולצאת מגלותא גם עתה כנ"ל וזוה"ל מה שכתוב וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשתכח מפי זרעו כי ש"י ר"ה בגימטריא ת'פ"ל'ה בחי' נסתר כמבואר בליקוטי קמא סימן כ"ב חותם בתוך חותם בחי' נסתר בחי' תפלה וכו' כי ע"י השירה היינו ע"י חלק הנסתר שבתורה שהוא עיקר הדעת לא תשתכח גם התורה שבנגלה יעיי"ש בהתורה הנ"ל כי נעשה ונשמע הם בחי' נסתרות ונגלות נעשה הוא בחי' נגלות היינו המצות שאפשר לקיים לפי מדרגתו ונשמע היא בחי' נסתרות מה שהוא גבוה ונסתר ממנו וכו' בחי' תפלה שהיא דביקות כי שמיעה תליא בלבא כמ"ש ונתת לעבדך לב לשמוע ועבודה שבלב זו תפלה וכו' יעיי"ש וי"ל כי רנ"ש'מ"ע' אותיות ש'מ'ע'וין' רמז על ר"ש ב"י שהוא גילה נסתרות שבתורה אפשר שמעתי זאת.

ע"כ השיחות

הקדמה

מדוע סידר מוהרנ"ת (כנראה בפקודת רביה"ק) מאמר זה כהקדמה לספרו ובפרט שמאמר זה נאמר שנתים אחרי שכבר נדפס הספר עיין שיש"ק ח"א אות רלד שרב אחד מעיר רחוקה שאל חסיד ברסלב שהגיע אליו למה נדפס מאמר לכו חזו בתחילת הלך"מ ולא ידע, וענה הרב שנראה לו שרביה"ק רמז שיש בו נשמת רשב"י, כי רבי שמעון בר יוחאי גמטריא רבי נחמן בן שמחה.

מבואר בספרים שכל חמשת יחידי הדורות הם נשמת משה שחזרת כל פעם לחדש רפואות הנפש לפי חולשת הדור ולפ"ז כל אחד מהם, מכח קודמיו עלה עליהם, ובהכרח כך הוא, כמבואר בתורה ל' שככל שמחלת הדור גדולה יותר צריך רופא גדול יותר.

^א כידוע שנדפסו בפעם הראשונה בסוף שנת תקסח אלף ספרים.

^ב ומצינו דמיון ביניהם עיין חיי מוהר"ן סימן רלה שרביה"ק אמר שהענין שלו הוא לפנות את הדרך שתהיה כבושה לרבים ואמר שגם רבי שמעון זה ענינו.

^ג שהם – משה רבינו רשב"י האריז"ל הבעש"ט ורביה"ק.

^ד עיין חכמה ותבונה לראב"ן אות יד שכתב – וגם מכל דברי השל"ה הנ"ל ובשם האריז"ל (שהזכיר שם קודם) נראה מבואר ג"כ בפירוש הכתוב ולא קם וכו' כנ"ל שבכל דור (הולך שהוא דור שבא עד כל הששים רבוא נשמות ישראל) לא נמצא ולא קם עוד בישראל כמשה, אבל הוא בעצמו נתעלה מדור לדור יותר ומדרגה למדרגה. עיי"ש עוד.

גם עיין תפארת שלמה מרדומסק מועדים ל"ג בעומר שהביא את דברי רביה"ק כאן בשם איתא בספרים וכתב שהכוונה לרמז שרשב"י נשמת משה רבינו. נראה הכוונה שע"י רשב"י לא תשתכח תורת משה עיין מתוך מדבש בתחילת הספרא דצניעותא שהעתיק לשון תלמיד האריז"ל, וז"ל – איתא בכתבי האריז"ל להיות שרשב"י היה ניצוץ משה רבינו עליו השלום לכן עשה ספרא דצניעותא חמישה פרקים כנגד חמישה חומשי תורה ולהיות שהתורה יש בה נגלה ונסתר לכן גם הוא עשה חמישה פרקים שהוא ג"כ נסתר לנסתרות ואף שבוזה"ק הנגלה הוא הנסתר עם כל זה יש נסתר לנסתרים, והנה חמישה פרקים אלו כוללים כמעט כל הזוה"ק ותיקוני הזוהר וכל קשרי גדרי האצילות והוא תיקון גדול ללמוד בכל יום פרק אחד מספרא דצניעותא כי ידוע שלשון הזוה"ק הוא מסוגל לנשמה ומכל שכן חמישה פרקים אלו, ממש כל תיבה לא יערבנה זהב וכלי פז.

^ה עיין חיי מוהר"ן סימן שמה (מעלת תורתו אות ו') שאמר שתורתו אם היו נאמרים אפילו בימי רשב"י היה רעש גדול מאד.

וכן איתא בככבי אור חלק אנשי מוהר"ן אות יא ופעם אחת נסע (ר"מ שהיה בן בית אצל רביה"ק) בחד עם הרב ר' יודיל ז"ל לאדמו"ר זצ"ל וספר הרב ר' יודיל ז"ל שאם היה רבנו ז"ל בדרך של תנאים היה גם בן חדוש וענה הר' מאיר הנ"ל שהוא אינו מחזיק את רבנו ז"ל גדול כל כך רק לגדול הדור של עכשו וכשפאו אל רבנו ז"ל אמר לו רבנו ז"ל בשאין מאמינים ב' למה נוסעים אלי

ועיין שיש"ק ח"ב אות תקכח שמוהרנ"ת אמר אם כל מה שקיבל רבי אבא מרשב"י זה מה שכתוב בזה"ק והתקונים אנו קבלנו מרביה"ק יותר וכן מבואר בהשמות לסוף המאמר הזה "ועכשיו יש נמ"ח שגם העיר וקדיש מקבל ממנו". ועיין סוף המאמר בביאור תיבת וכו'.

עיין ספר הגלגולים להאריז"ל פרק לב וז"ל אע"פ שבגמ' אמרו וכי אכשיר דרא ובירא תוכיח שחורה לראשונים ולא חורה לאחרונים היינו בכללות הדור אבל באנשים רשומים אפשר דאכשיר דרא. וכ"ש בדורותינו זה עתה שהוא דרא בתראי וצריך לגלות בו חכמת האמת כדי שיבוא. עכ"ל. והובא בספר שעת רצון בפירושו על התחלת הקדמת תקוני הזוהר ד"ה לגלגל רזין טמירין. (ושם בטעות כתב שער הגלגולים פרק לג)

ועיין ספר אור לשמים – פרשת תצוה – דאיתא בספר "ברית מנוחה" (ניקוד הח') מה שנאמר בגמרא (ע' שבת קיב.) אם הראשונים כבני אדם וכו', זה נאמר לדורותם, אבל הדרא בתראה יהי יותר גדולים מדורות ראשונים.

גם עיין חומת אנך לחיד"א (איוב כח י') שרבי עקיבא זכה יותר ממה רבנו להשיג בשער הנ'.

וטעם בזה עיין ר' צדוק הכהן רסירי לילה אות נב ד"ה ועל כן יהושע – ועל ידי חכמת תורה שבעל פה שהוא הכנסת חכמה אנושית לתורה הוא הניצוח דעשו וגם דעמלק כי על ידי זה אחוזים בשורש הנעלם דתורה כמו שאמרו (בבא בתרא יב.) חכם עדיף מנביא ועיין שם ברמב"ן דהוא השגת רוח הקודש. והיינו רוח מקודש העליון חכמה עילאה שמשפיע לחכמה תתאה. ושער חמישים הנעלם ממה רבינו ע"ה היינו כפי השגתו דרך נבואה שהוא כרואה בעיניו. ועל זה אמרו לחד מאן דאמר בראש השנה (כא ע"ב) בנביאים לא קם אבל במלכים קם רצה לומר בהשגה דרך מדת המלכות חכמה תתאה שהוא השגה פחותה מכל מקום הוא עדיפא במה שיכול להשיג בעיניים

וידוע שרשב"י הראשון שגילה סתרי תורה דהיינו פנימיות התורה, ודייקא אחרי חורבן הבית בתחילת הגלות הארוכה שחכמים אמרו עליה שבודאי תשתכח התורה מישראל בגלות כזו, ולא מצאו תרופה אלא מסכת עדויות, דהיינו עוד מסכת של פסקי הלכה, אבל עצה אמיתית לא היה להם. ורשב"י הקדים תרופה למכה בגילוי סתרי תורה שעל ידם לא תשתכח התורה^א, כי באמת לא שכחת פסקי הלכה, היא הבעיה אלא שכחת הקב"ה, הגורם לפירוד קב"ה ושכינתיה^ב.

יותר גבוהים: וכידוע דהאריז"ל גילה השגת משה רבינו ע"ה מאיזה מקום ושורש היה והוא גילה סודות עליונים שלמעלה מעלה מאותו שורש. אבל כל השגותיו אינו אלא דרך רוח הקדש שאין לזה יחס עם ראייה דנבואה אפילו באספקלריא שאינה מאירה דשאר נביאים כל שכן לנבואת משה רבינו ע"ה.

אמנם נתייחדו רשב"י ורביה"ק בענין הגאולה, שתייהיה על ידם, ובוה מבאר מוהרנ"ט טעם לשמחה שיש ביום השנה לפטירתם ולא כשאר צדיקים אפילו מיחדי הדורות שהמנהג להספידם ולהתעורר בתשובה וצום ביום ה' צ' שלהם, ומבאר בלק"ה כי רק הם השאירו תורות כאלה שעל ידם נצא מהגלות **עיין ליקוה"ל** – הלכות הכשר כלים הלכה ד' אות ד' פ' גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם. וזהו תקף השמחה של הלולא דרבי שמעון בר יוחאי ביום הסתלקותו הקדוש, אף על פי שלכאורה היה ראוי לכבות מאד ביום הסתלקותו, אף אף על פי כן נהגין לשמח מאד ועקר השמחה הוא שאנו שמחים בהשארת תורתו הקדושה, שהשאיר לנו ספר הזוהר הקדוש, שעל ידי זה יפקון מגלותא.

עוד עיין ספר פוקד עקרים לר' צדוק הכהן מבאר חילוק הנ"ל בין משה רבינו לרשב"י עפ"י מאמחו"ל חכם עדיף מנביא כי החכמה היא תורה שבע"פ נשאר בלב ישראל לעולם, אבל נבואה א"א להיות נשאר בלב ישראל לכן כח הזוהר לעורר את הלב ואילו תורה שבכתב שהיא נובלות של חכמה עליונה משמת משה רבינו נגנזו מעיינות חכמתו ואינו מעורר את הלב. עכ"ל.

אמנם גם משה רבינו. עיין תורה כו תניא שניצוץ משה רבינו נמצא אצל כל יהודי ומוכיר כל אבר ואבר לקיים המצוה השייכת לו. וכנראה יש חילוק בין התעוררות הלב שהיא חיות ממש הפך השכחה, למה שמשה רבינו צריך להזכיר כל אבר בנפרד, שאין זו חיות ממש, אלא כמו קיסתא דחיותא של מת שהיא עמ"נ שיקום בתחית המתים. ואפשר שבאמת דייקא מכח זה יש כח לרשב"י לעורר אותנו ע"י הזוהר, בבחי' דאי לאו משה הקבור אצל כל יהודי לא היה את מי לעורר.

הגה – דברי ר' צדוק צ"ע כי מדברי החסד לאברהם (ב' לה) במאמר חכם עדיף מנביא שכל כח החכמים הוא מכח ניצוץ משה שמתלבש בהם. ולפ"ז לכאורה גם דברי מוהרנ"ט צ"ע דנמצא שרשב"י ורבינו מכח משה השאירו לנו תורה נפלאה כזו שתעורר אותנו וא"כ למה לא נשמח ביום פטירתו.

גם משה רבינו איתא שהוא יהיה גואל האחרון בבחי' מה שהיה הוא שיהיה ר"ת משה וכן עד יבא שילה גמט' משה. ונראה שהכוונה אליו בעצמו ולא מכח התורה שלו, כי עיקר הגאולה משמע שתהיה מכח הנסתר יותר מאשר מכח הנגלה של התורה. והאריז"ל ובעש"ט אולי אפ"ל שהיו המשיך של רשב"י כל אחד כפי השייך לדורו. ורביה"ק סיים את הורדת תורת הנסתר עד לעבודה ממש שיכולה להאיר אפילו בקטן שבקטנים וגם מאתים שנה ויותר אחרי שנסתלק רביה"ק. דהיינו ההכנה לגאולה וספרו כבר נקרא אתחלתא דגאולה. ומסתבר שרשב"י בדורו של האריז"ל פעל שלא תישכח התורה ע"י האריז"ל כמו שפועל היום בגאולה שתהיה בכח רביה"ק. כי הוא מאיר דנסתר שעל ידה הגאולה.

^א **ועיין חיי מוהר"ן רעט** שאמר שרשב"י עד האריז"ל היה העולם שקט בלא חידוש וכן ממנו עד הבעש"ט וכן מהבעש"ט עד רבינו. עוד עי"ש באות שעג שהחידוש והתיקון הנפלא שגילה הבעש"ט ועוד כמה צדיקים בעולם ומה שהאירו בתלמידיהם לקרבם להשי" לא החזיק אלא בתלמידים אבל הוא רוצה לתקן דבר שיהיה לו קיום לעד דהיינו באופן שגם התלמידים יוכלו מכוחו לעשות עוד תלמידים שגם הם יעשו תלמידים וכן הלאה באופן שלא יפסק האור לדורי דורות. עוד עיין בזה שיש"ק ח"ג סימן תלד תלה

^ב **כשישים או שבעים שנה אחר החורבן** כמבואר באור יקר לרמ"ק כרך א עמ' קלה טור א'. בספר דורות ראשונים מבואר שרשב"י נולד בשנת החורבן שנת תתל והתחבא במערה משנת תתקט ליג שנים ולפ"ז יצא ממנה בתתקכא ונפטר בתתקכג בגיל צג נמצא שרק בגיל צא במשך כשנתיים לימד סודות התורה לשאר תלמידים לבד מבנו.

^ג **כמבואר במנחת כהונה** שעל תוספתא א' על עדויות עי"ש שמבאר שבגלל הגלות יתמעט הלימוד ולא ידעו לדמות מלתא למלתא כראוי ועי"ז ירבו המחלוקות ולא תהיה הלכה ברורה לכן כתבו הלכות פסוקות במסכת עדויות. **הביאור** נ"ל שמי שידע לדמות מלתא למלתא יכול במיעוט הלכות לפסוק המוני דינים, אבל מי שלא יודע, אין לו אלא מה שכתוב מפורש, לכן חכמים הוסיפו עוד הלכות פסוקות מפורשות. ולפ"ז נראה שכח רשב"י היה בזה שיכול ללמד סתרי תורה כאלה שעל ידם יזכו לברור המדמה, שעל ידם ידעו לדמות מלתא למלתא, ובאמת כל חיזוק האמונה שהוא עיקר היהדות תלוי בברור המדמה כמבואר בתורה ח תניא אות ז' ואות ח' עי"ש. ועיין בליקוה"ל שלוחין ה' שע"כ צריך אדם כל חייו לצעוק ולחפש את הצדיק האמת שיעזור לו בברור המדמה שהכל תלוי בזה עי"ש. גם עיין בזה בתורה נד שע"י ברור המדמה זוכה לזיכרון דקדושה, לזכור את השי" תמיד.

^א **ברשימות ר"ש הורוביץ** מובא מעשה שרשב"י בא לפיגא אמו של רביה"ק בליל חתונתה וסיפר לה שהשתטח ובכה ופעל שתרד נשמת רביה"ק לעולם על אף הקטרוג הגדול שהיה על זה. וגם הבעש"ט בא וסיפר שרשב"י פעל כנ"ל. נראה לפ"ז שרביה"ק שהיה במדרגת תנא כנ"ל השלים את כוונת רשב"י, כי רק על ידי רביה"ק זכה רשב"י להאיר את אור הזוה"ק גם בדור השפל ביותר שלנו.

^ב **עיין חסד לאברהם א' כד** – ודע כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחבור ספר הזוהר היה לזה, להיות השכינה בגלות באפס שפע באין תומך ובאין עוזר לה, ורצה לעשות לה סמך ליחודה בבעלה יחוד מועט ע"י החיבור הזוהר, במה שהיה הוא וחביריו עוסקים בסודות התורה, שזהו גורם לייחוד קב"ה ושכינתיה ע"י היסוד שהוא סוד ר"ז בגימטריא אור. וגם ע"י החיבור ההיא יהי' ביטול הקליפות וקלות הגלות והשבתת הקטרוגים אשר החיצונים לוהטים בכל עת ובכל שעה נגד מדת הקדושי' והשמות הקדושים הם בסוד השכינה, ונגד בני ישראל הניתנים בגלות בין אומות העולם הנקראים חיון בישין אריות ודובין האוכלין את הענ"א שהם ישראל, כאמרו ואתנה צאני וגו', ועסק התורה יקרא קלע וחרב ורומח והם בחינת סודות כדי להצילם מרעתם ע"י חיבור זה כנזכר, וספר זה שעתיד להתגלות בימי מלכא משיחא כדי ליתן סעדא לשכינה הנז'.

נראה שכוונת רביה"ק במאמר הזה בעיקר להראות שיש בכח צדיקים לגלות סתרי תורה כאלה שעל ידם לא תשתכח התורה דהיינו הקב"ה, אפילו בגלות הנוראה ביותר שהיום (תשס"ז) כבר אלף תשע מאות שלשים ושמונה שנים לחורבן הבית.

וממה שמבואר שזה אפשרי רק על ידי זרעו של יוחאי דייקא, נראה שבאמת גם היום רשב"י הוא זה שעל ידו לא משתכחת התורה, אלא שהיום הוא עושה זאת ע"י רביה"ק, כי רק בכח רביה"ק הוא יכול לקיים הבטחתו כי לא תשכח וכו' דהיינו להמשיך זכרון^י למקומות כל כך נמוכים.

ועיין בכבי אור חכמה ובינה אות לו שעם התגלות התורות והעצות של רבינו נתחדש כנגדם יצה"ר שנקרא מדמה, וכמבואר בסוף תורה כה שרבינו אמר שצריך לקרא ליצה"ר שם חדש, "מדמה", וביאר בכבי אור הנ"ל שבעה שמות שנקרא היצה"ר הם כנגד ז' רועים^י אבל כנגד רבינו כיון שהשלים השגת ספירת הבינה, היצה"ר נגדו הוא מבחי' בינה, שהיא בחי' להבין דבר מתוך דבר ע"י דמוי מלתא למלתא, והמדמה קודם שמכניעים אותו כיון שהוא כח בנפש הבהמית, לכן נוטה ומטה לדמוי מגושם, הפך השכל הזך. ועיין ע"ח שער נ' פ"י שהזכרון הוא מכוחות המדמה וכן מבואר בתורה נד שהזכרון הוא ע"י הכנעת המדמה. ועיין תורה קה תנינא שהכנעת המדמה ע"י לימוד התורות של רבינו בעיון, נמצא לפ"ז שרשב"י מוכרח את רבינו כדי להמשיך זיכרון לדורות הבאים מאז התגלות רבינו.

נמצא לפ"ז הכרח גדול להקדים מאמר זה לליקוטי מוהר"ן כי בו מתבאר שמה שאמר רביה"ק (חיי מוהר"ן שמו) שספרו הוא אתחלתא דגאולה, הכוונה שעל ידו ממשיך היום רשב"י זכרון לעולם, כי לדור נמוך כזה לא יכול רשב"י להאיר^י זכרון אלא ע"י רביה"ק^י.

ועומק הביאור בזה יתבאר בפנים עפ"י מה שרביה"ק אמר שרשב"י הוא סוד העירנות ועל עצמו אמר שהוא סוד ההתחדשות (ומבואר בתורה לה שזה דייקא כן ע"י שינה^י)

רביה"ק פותח את המאמר בפסוק בתהילים מו ט' "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" שרומז לענין סוד שם האדם שבו רמזו כל סוד מהותו כמבואר בברכות ז': שלמדו מפסוק זה שהשם גורם לאדם את מעשיו^י, כי

^י בחי' זיכרון בעלמא דאתי המבואר בתורה נד

^י מה שאמר שו' שמות היצה"ר כנגד ז' רועים דהיינו ז' מדרגות כנגד ז' מדות, צ"ע, שלא כנגד חמישה יחידים הדורות, אמנם זה מוכרח כי ז' שמות הם בגמ' סוכה נב. האחרון שנתן לו שם היה הנביא יואל א"כ בזמן רשב"י כבר היו כל השבע שמות. אבל צ"ע שלפ"ז מאז דוד המלך שהיה הרועה האחרון לא נתחדש כלום עד רבינו וגם משמע קצת שרבינו בחי' רועה שמיני, ויותר צ"ע שהרי רוב שמותיו נתחדשו אחרי דוד ע"י שלמה וישעיה ויחזקאל ויואל ואיך אומר שהם כנגד ז' רועים. וצ"ל שהשמות שנקרא היצה"ר לא נתחדשו בהתגלות כל רועה אלא שכל רועה הנהיג את ישראל במדה אחת וכנגד כל מדה יש ליצה"ר שם אלא שנתגלה שמו מאוחר יותר ע"י הנביאים ורק רבינו גילה שם חדש שנתחדש עם התגלותו.

עוד צ"ע אם המדמה נתחדש כנגד רבינו מדוע ביקש רשב"י שתרד נשמת רבינו כנ"ל הרי בלי רבינו לא היה מתחדש יצה"ר ואז בעצמו יכול היה להמשיך זכרון. וצ"ל שבאמת היצה"ר של מדמה לא מחמת רבינו נתחדש אלא מחמת ירידת הדורות נחלשו המוחות וגבר בחי' שינה בחי' דמיון של שקר (וכנ"ל בשם מנחת כהונה שטעם השכחה מחמת שלא ידעו לדמות מלתא למלתא). אלא שהתרופה לזה היא רק התורה של רבינו כי התרופה של רשב"י כבר אין בכוחה לרפאות חולשת מח כזה. ואחרי שנתגלתה זו התרופה נתגבר היצה"ר הזה עוד יותר וכמבואר בכבי אור חכמה ובינה אות לו הנ"ל.

סוכה דף נב. דרש רבי עיריא ואיתימא רבי יהושע בן לוי שבעה שמות יש לו ליצר הרע הקדוש ברוך הוא קראו רע שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעוריו משה קראו ערל שנאמר ומלחם את ערלת לבבכם דוד קראו טמא שנאמר לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא שלמה קראו שונא שנאמר אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר יואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם

^{טו} עיין חיי מוהר"ן רצט ...ענה ואמר קדם שְׁנִמְצָא הַצִּדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ מֵעַצְמוֹ. אֲבָל אַחֵר שֶׁפָּגַר בְּמִצְוָה הַצִּדִּיק הָאֵמֶת בְּעוֹלָם אֵי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת בְּשׁוֹם אֶפֶן כִּי-אִם בְּשׁוֹכֵן לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו.

וכן בכל דור להבין את החומש בפנמיות א"א אלא ע"י הוזה"ק ואת הוזה"ק ע"י האריז"ל ואותו להבין למעשה ע"י הבעש"ט ודרך הבעש"ט לא החזיקה כראוי רק בתלמידיו (כמבואר בשיחות הר"ן) ואח"כ בא רביה"ק שתיקן אור נפלא כזה שגם אחרי מאתים שנה שהיה בוער במתי מעט, פרץ בשנים האחרונות ועושה רעש והמוני לבבות בוערים להשי"י בכל העולם מגדול שבגדולים ועד הקטן שבקטנים.

^{טו} עיין חיי מוהר"ן סימן שמו וסימן שמיט ובהשמטות שם הפלגה עצומה בגודל החיוב לרכוש את הספר ליקוטי מוהר"ן וללמוד בו יותר מכל ספר אחר ואפילו הוא עני ביותר חייב לקנותו.

^י הביאור בזה עיין בסוף התורה בביאור תיבת ועכשיו וכו'. ושם הקשיתי מתורה ס' אות ב' בסוד הזקן דקדושה שהוא התחדשות בכל רגע דהיינו דייקא הפך השינה המבוארת שם באות ו' שהיא בחי' זקן דסט"א. ושם באות ב' ממה שהדגיש העניין שכל יום מתחיל צר ונגמר רחב ביארנו שאין זה סיפור מציאות אלא הוראה וביאור עניין ההתחדשות שכל יום צריך לחשוב את הרוחב של אתמול לצר וממנו להתחיל ולהרחיב ולא ח"ו להתחיל שוב מהצר של אתמול. והתירוץ בקיצור פשוט שבתורה ס' דיבר בכלליות היום ובתורה לה דיבר בפרטיות בתוך היום עצמו.

בפסוק זה רמזו כל סוד המאמר, שרוצה לגלות לנו כאן בפתיחת ספרו, מגודל מעלת רבי שמעון, שרמזו בשמו שהוא בחי' הפסוק "עיר וקדיש מן שמיא נחת" וכן מעלת אביו יוחאי שרמזו בשמו סופי תיבות הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו". וכן ששמו של רביה"ק רומז לנחל נובע מקור חכמה.

לכו חזו מפעלות ה'

התגלות נפלא מסוד גדלת התנא האלקיכא ר' שמעון בן יוחאי ז"ל:

ר' שמעון בן יוחאי. הבטיח שלא תשתכח תורה מִיִּשְׂרָאֵל עַל יְדִיכָּה. כְּמוֹבָא בְּדִבְרֵי רַבּוּתֵינוּ ז"ל בתוספתא על מסכת עדיות שהובאה בגמ' (שבת קלח:כד) כְּשֶׁנֶּכְנְסוּכָּה רַבּוּתֵינוּ לְפָרְסָה

^{יח} עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות קלב שהשם הוא הנשמה. ועיין תורה סו שצדיק שנכפל שמו רומז לשתי רוחות שיש לכל אדם שהן הבכח והכפועל, והכוונה שם לנשמה ולנפש האדם, נמצא שבשם האדם טמון הבכח של כל מה שצריך להוציא לפועל בחייו. ועיין ליקוה"ל סעודה ד' ו' שבשם של האדם נחקק ונכתב כל מעשיו כי השם הוא הנפש, עי"ש שנקט לדוגמא שמו של רשב"י שבו חקוק כל מעשיו.

^ט מה שנקט "חזו" דייקא אולי לרמזו למדרגת ספר הזוה"ק שכלפי הגמרא ששם הלשון תא שמע, כי אינו דומה הרואה לשומע, כי אמונה סתם היא במדרגת השמיעה שמאמין למה ששומע מאחרים, אבל יש מדרגת אמונה גדולה שהיא כאילו רואה את הדבר, (כמובא בשם מורה"נ" נפתחו השמים ואראה מראות אלקים ר"ת אמונה) ורשב"י יש בכח תורתו לחזק את האמונה אצל ישראל כאילו רואים, לכן בכל הזוה"ק נקט לשון תא חזי, דהיינו בא וראה.

וזוה מפעלות ה', כי המפעלות עצמן אפשר לראות, אבל לדעת היטב שהם נעשו ע"י ה', לזה צריך אמונה, וכאן בפסוק הזה אומר דוד המלך "לכו חזו מפעלות ה'", רמז למדרגת אמונה גדולה שמאמין כאילו רואה בעיניו שמפעלות אלו הן מפעלות ה'.

^י תהילים מז"ט "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" נראה שרומז שבשמו של רשב"י דייקא רמז הכל, ועיין גמ' ברכות ז': מנלן דשמא גרים א"ר אלעזר דאמר קרא "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ" אל תקרי שמות אלא שמות דהיינו שרביה"ק פותח בפסוק זה לרמזו על סוד השמות של רשב"י ורביה"ק שבהם רמזו מהותם ובוזה פתח רביה"ק כי ספרו של הצדיק הוא שכלו ונשמתו ופניו כמבואר בתורה קצב ממילא שורש הספר טמון בשם הצדיק

והשם טמון בתוכו מהות האדם, וזהו שכאן נלמד על רביה"ק ועל רשב"י משמם וכן על אביו של רשב"י יוחאי יוד ואו חזי, שזרעו (דהיינו ו') הנמשך ממנו (דהיינו ו'), על ידו דייקא לא תשכח התורה (דהיינו חזי) עיין תורה לו חיים ומוות בחי' זכרון ושכחה, וזהו שעל ידי יוד ואו חזי דהיינו אבא ובן נמשך חיים וזיכרון היפך השכחה שהיא מוות כמובא שנגזר על המת שישתכח. (ריצ"ח)

ועיין ליקוה"ל בדברים הבאים בסעודה ד' ו' הנ"ל שמאריך שם לבאר ענין השם שהוא בחי' הנפש חיה הוא שמו" והשם מקבל חיות משמו ית' ועי"ז יש לו כח להחיות את האדם ולקשר נפשו לגופו כי השם הוא עיקר החיבור בין העליונים לתחתונים, ובשם נגבל כל חיותו וענינו ומהותו וזה בחינת מעלת זכרון שמות הצדיקים, כְּשֶׁאֵנוּ מוֹפְרִין שֶׁם הַתְּנָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. בְּזֶה הַשֵּׁם פְּלוֹל כָּל מַעֲשֵׂי זֶה הַתְּנָא שֶׁהָיָה שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים בְּמַעֲרָה וְחָבֵר סֵפֶר הַזוֹהַר. וְכָל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַנִּזְכָּרִים מִמֶּנּוּ. כָּלֵם פְּלוֹלִים בְּזֶה הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. וְכָן בְּשֵׁאֲרֵי שְׁמוֹת הַצְּדִיקִים.

ועיין שער הגלגולים – הקדמה כג – וז"ל – וכמו שנשמות הקדושות כל אחת ואחת יש לה שם ידוע, כפי בחי' אבר שממנו חוצבה, וכמו שארז"ל על פסוק אשר שם שמות בארץ, אל תקרי שמות, אלא שמות. כך כל נצוץ ונצוץ שבקליפה, יש לה שם ידוע בפני עצמו. ונמצא כי היצה"ר שבאיש הזה, אינו כעין היצה"ר של האיש האחר. ונמצא כי כאשר נולד האדם, וקוראים לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי אם הקב"ה משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא, כמ"ש אשר שם שמות בארץ, כפי מקום האבר שבאדם העליון, אשר ממנו חוצב, והשם הזה נרשם למעלה בכסא הכבוד כנודע, ולכן ארז"ל שמה גרים.

עוד עיין פירוש לספר היצירה המיוחס לרבינו סעדיה גאון סוף פ"ה שע"י חישוב שם האדם ושם אמו אפשר לדעת באיזה ככב ומזל נולד.

^{כא} צ"ע מה הכוונה אלקי. ועיין לקמן שנקט התנא הקדוש אולי אפ"ל אלקי רומז לבחי' שהשלים למטה להיות כמו החלק אלוך שלמעלה בבחי' משה משה המבואר בתורה סו ומה שנקט בהמשך התנא הקדוש אולי כיון שבא לרמזו שמו דהיינו מהותו בפסוק עיר וקדיש לכן נקט תנא הקדוש דייקא.

^{כב} עיין תורה נד שבכח הצדיק אפשר לזכות לברור המדמה עד שזוכה לזיכרון תמידי בעזה"ב, דהיינו דבקות מכח מוחין המאירים מהבינה העליונה שנקראת עולם, ועי"ז זוכה להבין רמזי הקב"ה שמצמצם עצמו ושולח אלינו בכל רגע בכל דבר.

ופשוט שאין הכוונה שכל ישראל לא ישכחו את התורה שהרי זה מעולם לא היה אלא שבכח תורת הצדיק ניתן הבחירה להיות בכל דור צדיקים חיים שעל ידם מי שידבק בהם לא ישכח את התורה.

^{כג} צ"ע היכן אמר שעל ידו דייקא הרי רק אמר שיש ראייה מפסוק בתורה שלא תשתכח התורה. אמנם גם אמר שע"י ספר הזוה"ק יצאו מהגלות. ואמנם עיקר הגלות היא שכחת התורה.

ושמעתי לתרץ (ריצ"ח כה 4) שע"י "אדם כי ימות באהל" דהיינו באהל התורה, אזי "זאת התורה אדם". דהיינו שאדם יכול להיות אחד עם התורה וכמו שאמר רשב"י "בחד קטירנא אתקטירנא" אחד כזה כשדורש בתורה, אזי הבטחת התורה זה כאילו שהוא המבטיח.

^{כד} שבת דף קלח: ... דאמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר לכן הגני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא הוי אומר הפלאה זו תורה. תנו רבנן כשנכנסו רבוננו לחרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתבי ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו דבר ה' זו הלכה דבר ה' זה הקץ דבר ה' זו נבואה ומאי ישוטטו לבקש את דבר ה' אמרו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא ואין מבין אם טהורה היא ואם טמאה היא בהדיא כתיב ביה מכל האוכל אשר יאכל אלא לידע אם ראשונה היא ואם שנייה

היא ואין מבין הא נמי מתניתין היא כדתנן השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחילה מסתפקא להו הא דאמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה ותיהוי פת ראשונה אמר ליה לא אמרין ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה דתניא יכול יהו כל הכלים מיטמאין באויר כלי חרס תלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא מכל האכל אשר יאכל אוכלין מטמאין באויר כלי חרס ואין כלים מיטמאין באויר כלי חרס תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשתבח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

ע"ש ר"ף על עין יעקב ששואל למסקנה שידעו את הברייתא שהכבר שהיה עם השרץ בתנור הוא ראשון או שני ומספקא ליה אי כמלא דמי או לא, היינו דאמר רשב"י דלא ימצא הלכה ברורה ומאי איכא בינייהו

עין תוס' ר"ד כאן לבאר מאי שלא ימצאו הלכה ברורה שע"כ נשנתה תוספתא זו בתחילת עדויות שגם היא מתחילה ממחלוקת הראשונה שהיתה בישראל בין ב"ש לב"ה והבינו שב"ש בעתיד שירבו עוד יותר כי בזמן הסנהדרין כשהיתה מחלוקת הושיבו עליה סנהדרין וקבעו הלכה עפ"י רוב אבל כשגברו גזרות השמד בישראל לא יוכלו לעסוק בתורה כראוי ורבו הספקות.

צ"ע לדברי הגמ' שהשכחה תהיה בהלכות טומאה וטהרה למאי נפ"מ הרי כשאמרו זאת כבר חרב הבית וכ"ש שדברו על העתיד שבו לא ינהגו הלכות טומאה וכ"ש טומאת שרץ לשום ענין.

ועיין הקדמת הרמב"ם לטהרות שכותב שסתם תורה הכוונה להלכות טומאה וטהרה, עוד כותב שם על הגמ' כאן שזה נתקיים כבר בדורות שלפניו וכ"ש בדורו אפילו ראשי ישיבות מתקשים בהלכות טומאה וטהרה. וז"ל שם "הנה כבר התבאר לך שהענין קשה בעצמו ואפילו בזמנים הקדומים, והבן אמרם עתידה תורה שתשתבח מישראל משתכחת דיני הטומאה והטהרה.. וכו'... והנה התורה בסתם הוא הלימוד בטומאה וטהרה וידעת דינם. וכן ג"כ אמרו בטומאות וטהרות הן הן גופי תורה והוא המביא לרוח הקדש כמו שאמרו (עכו"ם דף כ.) וטהרה מביאה לידי קדושה כו'."

דהיינו שכיון שדיני טומאה וטהרה הן הן גופי תורה לכן גם כשלא נודה טומאה וטהרה צריך לדעת את דיניה על בוריים. ועל ידם זוכה לרוח הקדש דהיינו זכרון דקדושה הנ"ל, וממילא בשכחת דיניה נשכח ח"ו גם הש"י. ונראה לבאר יותר כי אדרבה מצד הנגלה של ההלכות אזי עוד אבשרה דרא ואפשר שילמדו יותר וכדאיתא בגמ' תענית כד סוף ע"א שרבה שאל מדוע בימי רבי יהודה אע"פ שלמדו פחות תורה וגם מה שלמדו לא הבינו אע"כ הקב"ה היה שומע תפילתם ומיד כשבקשו ירד גשם. ומבואר שם שלראשונים היה לב דהיינו שהתורה זככה את ליבם יותר וע"ז היה להם יותר מסירות נפש, וזה עיקר שכחת התורה דהיינו מצד איכות הלימוד עד כמה רושם יעשה בלב ולא הכמות והפולפול. ועיין ערובין נג. שרוחב ליבם של ראשונים ביחס לאמוראים היה הרבה יותר כמעט בלא אפשרות להשוואה, עד שנקט שם כיחס פתח אולם ביהמ"ק לנקב מחט קטנה. (ראויה כזה מאמר יפה וספר שטורי דעת ויקף יודעה ע"א בלוח פיק דמיס וטורה עמ' 27 ובפיקר כעמ' 29)

כ"ה כשנכנסו וכו' אמרו – צ"ע דמשמע שאמרו כן בגלל הכניסה לכרם. ושמעתי מתרצים שבלשכת הגזית היו יושבים כגורן וכמבואר במשנה סנהדרין פ"ד מ"ג וכשיושבים כגורן עגול רואים זה את זה (בחי' אהבה כמבואר בתורה קפג ועיין שיחות הר"ן סימן צא שלזכות לתורה צריך להיות באהבה עם כל אחד מישראל) וכאן כשראו שיושבים שורות ישרות ככרם שלא רואים זה את זה הבינו רמז שתשתבח התורה.

וצ"ע מניין שכרם אינו שורות בחצי עיגול ועוד האם רק ביבנה ישבו שורות הרי מלשכת הגזית עד יבנה גלתה הסנהדרין לחנות ולירושלים ולמה שם לא אמרו שתשתבח ואם תאמר שרק ביבנה התחילו לישב שורות צ"ע למה. ואולי בכל גלויותיה של הסנהדרין ישבו שורות ודווקא ביבנה נקרא כרם כי שם היו שורות רבות (כך משמע בסמ"ג עשה נב שהיו שם שורות תלמידי חכמים רבים ולכן נקרא כרם:) ובשאר מקומות היו פחות. וא"כ אין ראיה לחידוש הזה.

אבל צ"ע אולי כיון שכרם דינו שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב (כלאים ד ו) ולא משכחת כן בחצי עיגול. מאידך ע"ש (כלאים ו א) שגפן מודלית דהיינו עריס נקרא כרם גם כשהן שורה אחת (ודווקא הרגליות בעינן שתיים כנגד שתיים להקרא כרם) והכי נמי מסתברא לדמות חכמי ישראל לעריס יותר מהרגליות כי בחכמתם נשענים ומדלים עצמם על אשלי רברבי אילנות גדולים.

גם בפרי עץ חיים שבועות פ"א משמע שהכרם ביבנה היה בעיגול כגורן. וקשה על התירוצ' הנ"ל.

עוד גם מבואר במפרשים על התוספתא בעדויות א' א' שבאמת האמירה שעתידה תורה להשכח לא תלויה בכרם אלא להפך בגלל שראו שתידיה שכחה לכן נכנסו לכרם ביבנה לברר הלכות פסוקות שהן כל מסכת עדויות.

עכ"פ אם צדקו דבריהם שכרם דווקא שורות ישרות יש להוסיף שרשב"י כשבא לתקן זאת ולחבר את החיבור שעל ידו לא תשתבח התורה ישב באידירא דייקא ועיין בחומש (במדבר טו כ) שתרגום של גורן הוא אידירא. וכן אמר בפירוש אגן בחיבוותא תליא מלתא, וכנ"ל שבגורן רואים זה את זה בבחי' חביבות. עוד עיין בזה שתי הערות הבאות ובסוף השניה מהן יתורץ הכל לענ"ד. עוד נ"ל להעיר עיין תורה קפג שהצדיקים שבעולם יושבים בעיגול וע"ש שזה בחי' סנהדרין שיושבים כגורן עגולה. משמע שאינו ענין של סדר אלא עיגול מצד המדות ותלוי באהבה שביניהם, דהיינו שלא הסדר מלמד על האהבה אלא האהבה מלמדת על הסדר וכשיש אהבה לא משנה הסדר. וצ"ע לפ"ז לענינינו.

כ"ו לכרם – למה נקרא כרם עיין תפ"י על משנה כתובות ד' ו' הבית המדרש שם נקרא כרם מדהיו יושבים שם חכמי ישראל בקביעות כגפנים נטועים שורות שורות ומביניהם יוצא יין התורה משמח לב. **ועיין עדויות ב' ד'** ובתפ"י שם שהיו שם שורות שורות של תלמידים ככרם וגם ע"ש תויו"ט שהביא טעמו של הרמב"ם שישאל נקראו כרם בישעיה ה' כרם היה לידידי וע"ש בליקוטים שמבאר טעם שהביא התויו"ט עוד ראיה כי טעם דכרם הוי שורות לא ניחא ליה שהרי הרבה זרעים זורעים בשורות ומאי שנא כרם. ועין סמ"ג עשה נב משמע מדבריו שכיון ששם היו תלמידים רבים לכן דייקא שם נקרא כרם. לדעה שנשתנה סדר סידור המושבים בסנהדרין ביבנה צ"ע למה שינו מנהג של דורות פתאם דבר שלא מצינו כזה אלא ע"י נביא ומסתמא סודר מעיקרא כגורן עפ"י רוח קדשו של דוד המלך ככל סדר וצורת בנין בית המקדש כמ"ש דברי הימים א-פרק כח (ט) הפל בכתב מיד ידוד עלי השפיל כל מלאכות התבנית: עיין הערה הבאה בסיכום

מה שרבים למדו שכרם דהיינו שורות ישרות דייקא אינו מוכרח ומבואר כנ"ל להפך בפרי עץ חיים שבועות פ"א וז"ל – והנה ט"ו באב, בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים. כמבואר סוף תענית, וסוד היוגים יונקת מבינה, סוד יוה"כ, כמ"ש הנושא אשה לשם שמים, עונותיו נמחלין לו. וסוד כרמים, כטעם כי כרם י"י צבאות בית ישראל, כי כרם גימט' ה' הויר"ת. ועוד פ"י בעיגול, כמו כרם ביבנה, שכולם רואין זאת לתוספת צניעות.

בִּיבְנָהּ ביום־כח שמינו את ראב"ע כט לנשיא במקום ר"ג **אֶמְרֵי עֵתִידָה תוֹרָה** לא **שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל** וְ**אֶמְרֵי רֶשֶׁב"י** אחרי כמה שנים ליד על דברי חכמים אלה **שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח לָהּ**. **שְׁנֵי אֲמָרִים** (דברים לא כא)

ועיין בניהו בן יהוידע ברכות סג – כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה. נראה לי בס"ד הא דקרו לבהמ"ד בשם חרם, כי עסק התורה עושה תיקון ביצירה שהוא בחינת שם הוי"ה, ועשר פעמים הוי"ה עולה חרם, מה שאין כן המצות עושים תיקון בעשיה. אי נמי נ"ל חרם נקרא על נטיעה של גפנים, ובענבים יש אכילה ויש שתיה, כן בעסק התורה לימוד הגרסה ידמה לאכילה, ולימוד הסברה והעיון שיוצא מן הגרסה ידמה לשתיה, כי היין יוצא מן הענבים, ועל לימוד זה נאמר (משלי ט' ה') ושתו ביין מסכתי, ומה שנקראת שם העיר יבנה נראה לי בס"ד וזתה לשם זה שהוא אותיות בינה, שהיה בה קיבוץ חכמים יודעי בינה במשך כמה דורות, גם יבנה לשון בנין שהחכמים נקראין בנאין; עיין עוד בהערה הבאה ובסופה הסיכום תירוץ על הכל לענ"ד.

ביבנה – צ"ע מדוע רק ביבנה נקרא חרם הרי עשר פעמים נדדה סנהדרין מלשכת הגזית לחנות ומחנות לירושלים וכו' ומאושא לשפרעם כמבואר בר"ה לא. ובשום מקום לבד מיבנה לא נקרא חרם.

ועיין ר' צדוק תקנת השבין אות טו – (גיטין נ"ו ע"ב) דר' יוחנן בן זכאי ביקש מאספינוס ליתן לו יבנה וחכמיה ועל שם זה נקרא יבנה שהם העוסקים בבנינו של עולם. ועיין סדר הדורות שריב"ז לא היה נשיא אלא ב' או ג' שנים, וכשנפטר גלתה סנהדרין לאושא ומשם אחרי עשר שנים שוב חזרה ליבנה ונראה שהכנוי החרם ביבנה לא היה בזמן ריב"ז אלא אחרי שחזרה סנהדרין מאושא ליבנה בנשיאות ר"ג, ואולי דווקא מאותו זמן שהורידו את ר"ג ומינו את ראב"ע כמבואר בברכות שאז נתנו לכל מי שרוצה להכנס ונכנסו רבים לכן נקרא חרם ובאותו זמן נתחברה מסכת עדויות והרבה ספיקות ומחלוקות שהיו עד אז נמנו והכריעו בהן להלכה. הכנוי חרם ביבנה נמשך כל זמן היות הסנהדרין שם עד שגלתה שוב לאושא ומשם לשפרעם. בזמן שהיתה ביבנה היו רשב"י ותלמידי ר"ע האחרונים צעירים עדין ואפילו רשב"י כשהוזכרו דבריו כששאל בפני ר"ג ורבי יהושע ערבית רשות או חובה לא נזכר בשמו אלא "מעשה בתלמיד אחד" (ברכות כו:), ממילא ברור שלא אז אמר רשב"י שלא תשתבח התורה אלא מאוחר יותר כשגלתה סנהדרין לשפרעם. (עיין נעימות נצח) וצ"ע כי בשבת לג: מסופר שר"ש וחבריו תלמידי ר"ע ישבו בחרם ביבנה ודנו במחלת האסכרא מדוע מתחלת בפה וכו' הרי שכבר נזכרו בשמותיהם שם. ושם בהמשך כדי לבאר מדוע ר"י נקרא ראש המדברים בכל מקום מספרת הגמרא את המעשה שר"ש דיבר בגנות מלכות רומי ולכן הוצרך לברוח למערה. אמנם מדנקרא שם ר"ש ולא רשב"י משמע שזה היה לפני המערה וצ"ע ראיתי לרבי דניאל פריש בביאור השיר בר יוחאי שלמד שהכל היה בחרם ביבנה וגם המעשה שדברו על מלכות רומי וכו' אבל בפשטות אפשר שזה רק סיפור שהיה מתקופה אחרת כדי לבאר מדוע ר"י נקרא ראש המדברים בכל מקום וצ"ע.

ולסיכום נ"ל ברור שהסנהדרין ביבנה נקרא חרם רק ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריא לנשיא וכן גם משמע בירושלמי ברכות פ"ד הל' א ולפי זה גם מה שהסמ"ג פירש שנקרא חרם על שם שהיו שם רבים אינו חולק על ביאור הגמרא שנקרא חרם כיון שישבו שורות כחרם, אלא שבאמת בסנהדרין ישבו תמיד כחצי גורן ומסתמא לא שינו ממנהג שנהגו בו דורות, אבל כיון שהוסיפו הרבה ספסלים, ביום שמינו את ראב"ע לנשיא עיין בבבלי ברכות כח. שנחלקו ד' או ז' מאות ספסלים, נמצא שהחצי עיגול של הגורן נעשה כל כך גדול עד שלא ניכר בו שהוא חצי עיגול אלא נראה כשורות החרם. ובאמת כשראו זאת חכמים שכבר אינו כמו שהיה פעם כחצי עיגול באופן שראו היטב זה את זה, ראו בזה רמז לשכחת התורה, ומיד נתעוררו שעל כל פנים יש בזה קצת נחמה כי ברוב דעות יוכלו לפסוק הרבה הלכות, מה שבעתיד כפי שחזו כנ"ל יתמעטו הלבבות ולא יוכלו לפסוק ואמנם כך עשו כידוע שמסכת עדויות שכולה להלכה נפסקה אז באותו מעמד. והכנוי הזה לסנהדרין נשאר כל זמן שהיתה ביבנה כדמשמע מכמה מעשיות שהיו אח"כ ועדין כינו את הסנהדרין החרם ביבנה ויש דעות שגם כשר"ש ברח למערה עדין היו שם. ואולי אפשר לומר שראב"ע ור"ג שנחלקו את מי להכניס לבית המדרש בזה בעצמו נחלקו האם החביבות שיש בין מעט חכמים שכולם תוכם בחרם ומועיל יותר מרוב דעות, שכמובן בא על חשבון החביבות הזו. ואם מותר לומר מדובר במחלוקת בין נשיא בחור בן טז כמבואר בירושלמי לבין נשיא זקן ומסתמא נסיונו של ר"ג לימד אותו מה יקרה אם יתרבו הלומדים כל כך ואיזה שכחה תיגרם על ידי זה כי החביבות שבין הלומדים יסוד גדול בהשפעת החכמה אליהם. ואעפ"כ ראב"ע הצעיר מאהבת התורה שלו והרוח החדשה שהכניס בסנהדרין בהתמנותו הכריע שאעפ"כ צריך להכניס כל מי שרוצה ואולי גם ידע ששכחה ממילא תבוא שהרי הבית כבר נחרב וידעו ברוח קדשם אורך הגלות שעומד להיות. ובאמת בבבלי ברכות כח. מבואר שמשמים הסכימו עימו ולא עם ר"ג.

בסדר הדורות איתא שהיה מג שנים אחרי החורבן וצ"ע מאידך שיטת הסדר הדורות היא שהחרם ביבנה היה בזמן הבית (עי"ש תנאים ואמוראים אות ג').

ועיין ירושלמי ברכות דף ל"ג ע"א (שם גם מובא המעשה הזה בפ"ג סוף הלכה א) דתנינן תמן ביום שהושיבו את ראב"ע בישיבה תמן תנינן זה מדרש דרש ראב"ע לפני חכמים בחרם ביבנה וכי חרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשויין שורות שורות כחרם.

ל עיין חיי מוהר"ן קפ"ט שריב"ה ק דיבר מהגמ' הו אמר **פְּשָׁמֶר אֵיזָה תִּנָּא**: עֵתִידָה תוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל – עֲנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר: לָא, וכו'. וכן בימי מוהרנ"ת ח"א אות מח כתוב שאמר אין דור יתום, **כִּי תִנָּא אֶחָד אָמַר** (שבת קלח:): "עֵתִידָה תוֹרָה, שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי, שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח.

לא לכאורה נראה שהנושא כאן הוא התורה שעליה היו מצטערים, ולא על ישראל שישכחו ויהיו בלי תורה. אלא על התורה שתשתכח ולא ילמדו אותה, דאל"ה הל"ל עתידים ישראל לשכוח את התורה. **ואולי יתבאר עפ"י פסחים סח:** והאמר רבי אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי: **וכן בעבודה זרה דף ג** (ואמר רבי שמעון) בן לקיש מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו (והיינו דאמר חזקיה) (ואמר חזקיה) מאי דכתיב משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה. אבל באמת אין ערך לתורה ולא לעולם שמתקיים על ידה אלא בשביל ישראל שיתקרב להקב"ה. **עיין ריש תורה יז** ועיין **מדרש רבה איכה** הקדמה פסקה ב' ה' הונא ור' ירמיה בשם ר' חייא בר אבא אמרי כתיב (ירמיה ט"ז) ואותי עזבו ואת תורת לא שמרו הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב. כי העיקר שישראל יחזרו למוטב.

לב עי"ש בגמ' שבת הנ"ל שרב למד זאת מפסוק בדברים כח "והפלא ה' מכותך" פירש אותו עפ"י פסוק בישעיהו כט "הנני יוסיף להפליא וכו' ואבדה חכמת חכמיו וכו'". וצ"ע הרי חי אחרי רשב"י מדוע עדין סבר כחכמים ובפרט למ"ד שהוא רבי אבא שבזוה"ק. ומדוע לא למד כחכמים מפסוק מפורש בעמוס ח' "שוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו". ונראה כיון שבאמת אין מחלוקת וגם רשב"י ידע שתשתכח

התורה והעצה שלו אינה שלא תשתכח, אלא שאעפ"כ לא יהיה ניתוק מהקב"ה. עוד אולי אפ"ל טעם שרב למד מהפסוק בישעיהו, כי בפסוק הזה רמזו גם כיצד רשב"י יתקן את שכחת התורה, כי מבואר בו הטעם לשכחת התורה דכתיב (יג) ויאמר אדני יען פי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלמד: (יד) לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר: מבואר ששכחת התורה היא בגלל שאין יראה ומתפללים בלא לב ובלא כוונה, ומבואר בתורה סו אות ח' שהתיקון לזה הוא לכבד את הצדיק ולבוא לשמוע תורה מפיו, וזו הסיבה שרשב"י אמר שלא תשתכח תורה מישראל, וחכמים לא ירדו לסוף דעתו, כי רק הוא ידע מעלת הצדיקים אמיתיים, שהם אוצר של יראת שמים שיש בכוחם להחזיר למי שבא אליהם ומכבדם את היראה ואהבה וכוונת הלב בתפלה שעי"ז גם תצא ותתגלה התורה מהכיסוי הנפלא שעליה.

עתידיה תורה שתשתכח – עיין ליקוה"ל מנחה ז' אות נו (שהובא בתורת נתן אות ב') שרשב"י וחבריו היו תיקון לר"ע ותלמידיו שמתתם היה בחי' מיתת ז' המלכים בחי' שבירת הכלים. והביאור נ"ל כי ר"ע ותלמידיו רצו להאיר אור בחושך הגלות שהולך ובא, אבל כל אור חדש שבא בפעם הראשונה אין כח בכלים לקבלו, בבחי' אין אדם עומד על דברי תורה אלא ע"י שנכשל בהם, וזה בחי' שבירת לוחות ראשונות, כי חיוק הכלים הוא מהאור עצמו ורק ע"י שנשברים אזי יכולים להתחזק מהרשימו שנשאר ואז יכולים לקבל האור, לכן רשב"י וחבריו כבר היו בבחי' תיקון כלפי ר"ע ותלמידיו הראשונים.

ואולי אפ"ל שמגודל מעלת ר"ע שהוציא לאור תעלומות תורה שבע"פ, ועוד נטע את שרש הסוד בתל תילים של הלכות על כל קוץ וקוץ להאיר חשכת הגלות שאחר חורבן הבית, לכן היו לו כ"ד אלף תלמידים דייקא, כי כ"ד מורה על כל הצדדים וצידי צדדים (כידוע שיש ו' צדדים ויב אלכסונים ולכל אלכסון שני צדדים, לכן כשרוצה הגמ' להפליג בקושיא או תירוץ נוקטת כ"ד קושיות על כל חידוש, או כ"ד תירוצים על כל קושיא כמבואר במעשה פטירת ר"ל ב"מ פד. ובמעשה ברשב"י וחותנו רפב"י כשיצא רשב"י מהמערערה שבת לג': (שמעתי מהריצ"ח)) דהיינו שכפי כל הצדדים שגילה ר"ע בתורה, כך אלפי תלמידים היו לו, אבל עדין לו היו להם הכלים כראוי לכל האור הנפלא הזה, עיין תורה ק' שבשכחמתו גדולה ממעשיו אין דעתו נוחא עם הבריות אלא התורה מרתחא ביה. אבל רשב"י צמצם את האור של ר"ע כמובא בגמ' גיטין סו. וכן אמר רבי שמעון לתלמידיו בניי שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מידותיו של רבי עקיבא.

עי"ש בתורת נתן הנ"ל הערת הרב נתן צבי קניג ז"ל שהחכמים ביבנה ראו ברוח קדשם שר"ע וחבריו ינסו להאיר בחושך ובסוד השבירה לא יצליחו ולכן סברו שהתורה תשכח מישראל כידוע שמשם נמשך שכחת התורה כי שבירת הלוחות בחי' שבירת הכלים כידוע, ומשבירת הלוחות נמשך שכחת התורה כמבואר בערובין נד, ורשב"י שהיה התיקון שלהם המשיך את האור מחדש.

בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב מובא שרק ר"ע השיג מעלתו של רשב"י דאיתא שם אמר לו רבי עקיבא דייך שאני ובוראך מכירין כוחך. (אמנם זה היה קודם שרשב"י היה במערה). כי ידוע שהכלל שצדיק הדור האמיתי קשה לעמוד על דעתו וכמבואר בסוף המגילה ורצוי לרוב אחיו. גם אחי יוסף הצדיקים לא ירדו לסוף דעתו של אחיהם הצדיק. ועיין תורה קמ שהנהגת הצדיק היא הפך ההגיון שלנו ורק בתלמידים מתגלה כפי ההגיון שלנו בבחי' חותם שהו אהפך הנחתם.

ואמר רשב"י – עי"ש שאחרי דברי הגמ' על התוספתא דעדויות של דברי רבנן מביאה הגמ' ברייתא אחרת תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד.

שמעתי מדייקים שרביה"ק שינה לשון הגמרא כי בגמרא תניא רשב"י אומר, ולשון רביה"ק ואמר רשב"י. וידוע הכלל שכתוב אמר אחרי השם הכוונה שחולק על דברי הראשון וכשכתוב אמר לפני השם אינו חולק ולפ"ז רביה"ק שינה לומר שאין מחלוקת דהיינו שגם רשב"י מודה שתשתכח התורה וכמבואר בנביא כנ"ל אלא שאת הפנמיות והמאור שבה הוא יחזיר ע"י הוזה"ק.

וכן מבואר בליקוה"ל שאין מחלוקת, עיין הלכות גבית חוב מיתומים הל' ג' יט' (מובא בתורת נתן אות א). שמבאר עפ"י תורה יב ח"ב "איה" וכותב שם "ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים (ר"ת אחד) ושניהם אמת", כי גם רשב"י ידע שתשתכח התורה, אלא שבכח הצדיק אזי גם בתוך עוצם השכחה אעפ"כ ע"י השכחה בעצמה שהיא בחי' איה, שאין יודעים מהתורה ומכבודו כלל, אעפ"כ עי"ז בעצמו יכולין לחזור להשי"ת ע"י הבקשה והחיפוש לבד. וכל זה בכח וזכות תורתו של רשב"י שהוא גילה סתרי תורה, וכל הסתרי תורה הם בבחי' המאמר הסתום שהוא בראשית.

עיין גם תורה נ"ז אות ד' שדייקא בהסתרה כשהפכים אותה לדעת ע"י שמבין שגם שם יש אלוקות אזי נהפכת ההסתרה לתורה גבוהה מאד דייקא, ומשמע שם שאעפ"כ ש"י השכחה נהפכו הצרופים, אעפ"כ ע"י החיפוש, נהפכת ההסתרה בעצמה לדעת גבוה מאד, בחי' קרבת ה', אפילו יותר ממה שאפשר ע"י התורה הנגלית, ועיין מזה בליקוה"ל ר"ח הלכה ג' עפ"י תורה רו שזה סוד העיבור וסוד חצות שדייקא בהסתרה והחושך היותר גדול שם נמצא בכח הקירוב היותר גדול.

עיין לעיל בסוף הערה ד"ה שבת דף קלח שם נתבאר שיעקר השכחה שדברו עליה היתה שכחת תורת הנגלה שאז דייקא על ידה היו זוכים לכל המדרגות, ועל שכחת הנגלה נראה ברור שגם רשב"י הודה שתייה, אלא שהבטיח שיש עוד עצה להתקרבות להשי"ת למי שנפל לשכחת תורת הנגלה, והיא מבוארת בתורה נו שמחמת העוון והשכחה נהפכים הצרופי תורה שבנגלה ונסתר ממנו הש"י בהסתרה ובהסתרה שבתוך ההסתרה, עד שנשכח ממנו לגמרי, ואעפ"כ יש כח בהצדיק הדור להאיר דעת בישראל שידע שאפילו במקומו הנמוך בשאל תחתיות ממש נמצא עימו הש"י, ועי"ז מתבטל כל ההסתרות ונעשה מהם תורת ה' ממש, ואין הכוונה שחזור להשיג תורת הנגלה אלא שאעפ"כ שתורת הנגלה עדין חשוכה אצלו, אבל מכח הדעת שזכה להשיג שאפילו בחשך הגמור נמצא הש"י, בזה מתקשר לתורת ה' שאעפ"כ שא"א להשיג תורת ה', אבל ע"י דעת ניתן להרגיש אותה ולהאמין ולבסוף אליו ית' דייקא מתוך החושך וחוסר הבנת התורה ולצעוק איה בכח גדול וכמבואר בתורה יב תנינא שעי"ז חזר וקושר עצמו למקום הגבוה ביותר, וכן מבואר בתורה רו טעיתי כשה אובד שלפעמים הריחוק ביותר מביא לקרוב גדול ביותר, אלא שהוא בבחי' אחר באחור, שאז הקשר הוא ע"י החיפוש וגעגועים וצעקת איה הנ"ל.

ל' עיין ר"ה בה משמע שרבן גמליאל היה נשיא כשהסנהדרין הייתה ביבנה בפעם השניה וכן משמע בגיטין נו: ובפרש"י שם לפ"ז משמע שהנשיא בכרם יבנה היה ר"ג מהחבורה הראשונה שאחר החורבן.

ועיין ברכות כז: מעשה בתלמיד אחד ששאל תפילת ערבית רשות או חובה את רבי יהושע ואת רבן גמליאל ואח"כ מבואר שם שהוא רשב"י אלא שהיה צעיר ולכן לא נזכר בשמו, כי היה מחבורה שלישית שאחר החורבן, מתלמידי ר"ע שהיה מחבורה שניה. **ומסתמא** שלא היה אז בכוחו לחלוק עליהם אלא אחר שנפטר, ומסתמא אחר שיצא מהמערערה אז אמר על דבריהם שאמרו כמה עשרות שנים קודם שעתידיה תורה להשתכח אמר הוא שלא תשתכח.

"וענתה השירה הזאת לפניו לעד **כי לא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ**"^{לו} כי רשב"י למד ש"וענתה השירה הזאת" הכוונה לכל התורה כי כולה נקראת שירה^{לז}, וכן משמע בפסוק כתבו לכם את השירה הזאת שמשם למדו מצות כתיבת ס"ת על כל אחד מִישראל (מהרש"א). **וְכַמְבָּאָר בְּזוֹהַר (נֶשֶׁא דף קכד:ה) בְּהַאי חֲבוּרָא לִט מִדְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר יִפְקֹן בְּהַמָּא מִן גְּלוּתָא**.^{מב} עיין ליקוה"ל גבית חוב מיתומים^{מג} שמבאר עפ"י

גם מזה שנקרא רשב"י ולא רבי שמעון משמע שהיה אחר צאתו מהמערה כמבואר בספר בן יוחאי להרב משה קומץ שחיבר לפני כמאתים שנה ומוכיח שמה שמצינו ברוב הש"ס שאין הלכה כר"ש זה קודם המערה, וכן בכל הש"ס היכן שנזכר בשם ר"ש הכוונה לפני שהיה במערה אבל אח"כ נקרא רשב"י או בן יוחאי. (מאמר במאורות הדף היומי שבת לג תשסה)

^{לה} הריצ"ח (כה 5) בשיעור התחזקות ביאר מהו בחי' שכל הנקנה במדרגה שלנו, ודיבר מאזמרא נקודה טובה ושלפעמים האיה היא הנקודה, דהיינו שכואב לו שלא מוצא בעצמו טוב, בסוף השיעור ביאר שזה בעצמו היה גם בחרם ביבנה שמצד אחד אמרו עתידה תורה שתשתכח, דהיינו ג' דברים נבואה הלכה וקץ ואמנם כן היה ורשב"י אמר ח"ו שתשתכח וכו', אין הכוונה שהוא יחזיר הג' דברים האלה אלא הפירוש שהוא יגרום שיהיה לנו שכל הנקנה במדרגה הנמוכה יותר בבחי' רצון ובחי' איה וחיפוש.

וכן מבואר בזהר בעצמו שבעתיד תשתכח התורה – עיין זוה"ק אחרי מות דף נח. תא חזי, זמנין דרי בתראי דייתון, דיתנשי תשתכח אורייתא מבינייהו, וחכימי לבא יתבנשון לאתרייהו (ס"א לאדרא קדישא), ולא ישתכח מאן דסגיר ופתח יקשה קושיות ויתרין, ווי להווא דרא, ומכאן ולהלאה לא יהא דרא כדרא דא של רשב"י, עד דרא דייתי מלכא משיחא, ומנדעא יתער בעלמא ודיעתה יתעורר בעולם, דכתיב (ירמיה לא לג) כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

^{לו} עיין ערבי נחל נשא – ביאור הדבר, דחכמים סבירא ליה שכרוב הגלות התורה משתכחת, והא דכתיב כי לא תשכח סבירה ליה דלא על כל התורה קאי, אלא מקרא נדרש לפניו, וקאי על שירת האזינו דבה מיירי קראי התם, ואותה שירה לבדה הוא דלא תשכח ור"ש סבירה ליה דמקרא נדרש לפני פניו וקאי וענתה השירה על כל התורה וכל התורה נקראת שירה, וקאמר עלה דלא תשתכח אפילו ברוב הגלות, לכאורה צ"ע אם כל הטעם כיון שסוברים מקרא נדרש לפניו א"כ מה היו עושים אם היו רואים ברוח קדשם שלא תשתכח. אבל באמת חכמים אמיתיים הם והתורה שלהם זה דבר אחד וכדמצינו כ"פ בפרט אצל רביה"ק אלה ואלה דברי אלקים חיים מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. עיין תורה נו כי שניהם מקבלים מהשמים. ותנאים תורתם שלימה כל אחד כפי חלקו בתורה.

^{לז} עיין ליקוה"ל ראש חדש הלכה ה אות לא – פי עקר קיום התורה הוא על ידי זה שעושים מתורות תפלות וכו', כי פי שירת האזינו נאמרה כדי לזכות באחרית הימים לקיים את התורה, כמו שכתוב שם בענין, "וְאֵנֶכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר פָּנֵי וְכו'" וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לְעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ". כי שירת האזינו זה בחינת תפלה, שהוא בחינת שירה וזמרה, בחינת עשרה מיני נגינה שבהם יסוד דוד המלך, עליו השלום, ספר תהלים וכו', לינו שעל ידי השירה הזאת כלל משה רבנו, עליו השלום, את כל התורה בתוך בחינת שירה, שהיא בחינת תפלה. ועל ידי זה האיר בנו הארה הזאת לזכות ולעשות מהתורות תפלות, שעל ידי זה עקר קיום התורה באחרית הימים, בחינת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת וכו', כי לא תשכח מפי זרעו וכו' וכו'.

^{לח} רעיא מהימנא ספר במדבר פרשת נשא דף קכד. (שנמצא בדף קכו. של הזוה"ק) כגוונא דא יתעביד לנסאה לון לישראל בפורקנא בתרייתא בעין זה יעשה הקב"ה לנסות את ישראל לפני הגאולה האחרונה כלומר כדי לברר את הנשמות הקדושות מן הנשמות הטמאות ינסה הקב"ה את ישראל ע"י שיכביר עליהם עול הגלות והצרות והצדיקים המאמינים בה' שכל הצרות הם רק נסיונות והם לטובה אלו יתלבנו ויטהרו מטומאתם ויתדבקו בקונם ביתר שאת בתשובה ותפילה והרשעים יצאו מכלל ישראל וישתמדו ויאבדו מתוך הקהל ולא יראו בטוב ה', הדא הוא דכתיב (דניאל יב י) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים, דאינון מסטרא דטוב, וקיימין בנסינוא, והרשעו רשעים, אינון מסטרא דרע, ויתקיים בהון (יחזקאל יג ט) ואל אדמת ישראל לא יבאו, וקטיל לון וארץ העמים הורגת אותם: והמשכילים הם הצדיקים יבינו מסטרא דבינה שיש להם נשמה מבנה דאצילות דאיהו אילנא דחיי שהוא עץ החיים כי שם עיקר החיים והמוחין ד"א בגינייהו אתמר (שם) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזוהר המשכילים יאירו בזה החיבור שלך שהוא ספר הזוה"ק הזה, כלומר ע"י הבנת הסודות בספר הזוה"ק (ובכללם גם ספר רעיא מהימנא כי אליהו אמר זאת לרע"מ) מן זוהר דאימא עלאה הארת אמא דאצילות הנקראת תשובה. ואלה שזכו לסודות ספר הזוה"ק באלין לא צריך נסיון הם לא צריכים נסיון ולא יכבד עליהם עול הגלות באחרית הימים כי יודכבו ע"י קדושת ספר הזוה"ק ובגין דעתידין ישראל גם אלה שעסקו תמיד בפשטי אורייתא גם הם באחרית הימים יתקיימו למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי ויתקיים בהון יי' בדר ינחנו דהיינו במדת הרחמים ואין עמו אל נכר שלא יהיה עוד שום קטרוג על ישראל. צ"ע מדוע השמיט רביה"ק את הסיפא "ברחמי".

^{לט} נראה שמלבד הפשט הפשוט שהכוונה למה שכתוב בזה"ק רמז כאן לחבורתו של רשב"י שהיו מחוברים באהבה שמתוך זה יצא ספר הזוה"ק דהיינו שהחיבור ביניהם הוא ספר הזוה"ק ספר שמחבר את ישראל להקב"ה בחי' זכרון וגאולה הפך השכחה והגלות.

^מ רביה"ק השמיט כאן מילה חבורא דילך דהיינו ששם בזה"ק רעיא מהימנא שהוא משה רביה"ק ביקש מאליהו הנביא שיעזור לו לבאר המצוות ואת המאמר הזה אומר אליהו הנביא למשה רביה"ק שבחיבור שלו דהיינו דברי רעיא מהימנא שבוזה"ק על ידם יצאו מהגלות ברחמים כמבואר שם וע"ש במתוך מדבש שלא דווקא ע"י רעיא מהימנא אלא ע"י כל הזוה"ק כולו וגם הרעיא מהימנא ורביה"ק שהשמיט את המילה דילך נראה כי רצה לומר שהם דברי רשב"י על החיבור שלו, כנראה כי הנכתב בזה"ק נקרא על שם רשב"י מאחר שרשב"י הביאו, ואע"פ שהזוה"ק נכתב ע"י תלמידי רשב"י שישים שנה אחרי פטירתו, הם כתבו הכל בשמו.

^{מא} עיין ילקוט ידועות האמת לרמח"ל דף רצג מבאר שהזוה"ק הוא בחי' תיבת נח ומבאר שיש בחי' בריחה מהסט"א ויש בחי' יציאה ותמיד קודמת הבריחה ליציאה והבריחה היא אל הארת הבינה בחי' בע"ת ומבאר שמי שיתדבק עצמו לספר הזוה"ק אזי ינצל מחבלי משיח כיוון שהם נועדו לגרום לאדם בריחה אבל כיוון שרשב"י כבר ברח למערה וחיבר הזוה"ק אזי כל הדבק בזה"ק זה בעצמו נחשב לו בריחה וצריך רק יציאה בנחת.

ועיין מזה בהרחבה כאן בסוף החיבור מה שהעתיקתי מספר אדיר במרום של הרמח"ל

^{מב} צ"ע הרי מבואר בגמ' ששכחת התורה הכוונה לידיעת ההלכה ומה יועיל בזה הזוה"ק ואולי כשההלכה ברורה זה מסוגל שגם האמונה תהיה ברורה והמחלוקת להפך גורם לפיזור הדעת וחולשת האמונה (כמבואר בתורה סב) וזה עיקר מה שכאב לנביא ועל זה מועיל הזוה"ק שהוא בחי' הארת הבינה שע"י זוכין לאמונה ותשובה. גם עיין חיי מוהר"ן שמג שרביה"ק אמר שאם לא היה יוצא הליקוטי מוהר"ן לעולם היה עושה הלכות פסוקות על השלחן ערוך לבאר כל דין בהלכה פסוקה או להציג הלכה כמי בכל דין. ומשמע שם שזה דבר קל למי שבקי ביג' מידות שהתורה נדרשת בהם ומשמע מדבריו שכיון שיצא הלק"מ כבר א"צ לזה

תורה יב תנינא איה ועיין ליקוה"ל מנחה ז' נ"מ כיצד יועיל הזה"ק לצאת מהגלות ועי"ש אות נד נה כיצד היה התיקון של רשב"י ותלמידיו תיקון לר"ע ותלמידיו ומכוחם דייקאמ"ה.

ועתה בוא וראה והבין. נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה. פי על בן סמך"ר' שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק פי לא תשכח מפי זרעו. פי באמת בזה הפסוק בעצמו. מרמז ונסתר סוד הזה. שעלידי זרעו של יוחאי משמע שכונת הפסוק שמכח שהוא זרעו של יוחאימ"ה דייקא.

^{מג} עיין ליקוטי הלכות חשן משפט הלכות גביות חוב מהיתומים הלכה ג אות יט ומבאר שם מוהר"נ שדייקא אחרי הסתלקותו יותר ויותר לבחי' "איה" מאיר הצדיק עוד ועוד יותר משם הארה לגלות אלוקותו גם בבחי' ההסתרה היותר גדולה. וזה נרמז בשירה בעצמה שכתוב "איה אלוקימו וכו'" שזהו וענתה השירה כי לא תשכח כי עי"ז לא תשכח ובאמת בפסוק עצמו אפשר למצא תקווה שהרי יהיה רעב לא ללחם כי אם לדבר ה' משמע שעל אף ההסתרה שתייהיה אבל זה יכאב ויציק עד כדי כך שילכו ויבקשו דבר ה' וזה בעצמו כבר רמז לבחי' כי לא תשכח. אבל להבטיח שזה יועיל זה יכול היה רק רשב"י. שבכח תורתו שיגלה אזי הכאב הזה יהפך לצעקת "איה" ועי"ז דייקא יהיה אפשר להתקשר לבחי' אפילו גבוהה יותר מאשר ע"י מה שנשכח. וזה בחי' נחמה בחי' "מחשבה אחרת" על אותו דבר דהיינו שע"י השכחה בעצמה נעשה כי לא תשכח גבוה יותר כמבואר בתורה יב ח"ב ע"ש. (רי"ן כה 5)

^{מד} ליקוטי הלכות או"ח – הלכות תפלת המנחה הלכה ז אות נו) ועקר התקון היה על – ידי רבי שמעון בן יוחאי וחביריו שפאמר תפן יאות הוי למדחל אנו בחיבוותא תליא, כמובא בדברי אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה (בהתורה חדי רבי שמעון סימן סא עין שם). כי רבי שמעון בן יוחאי עסק בזה ביותר לתקן הצמצומים הנזכרים לעיל, לתקן בחינת כלים להמשיך אור האין סוף לגלות אלקותו בעולם, שזהו בחינת כל ספר זוה"ק בפרט האדרא רבא ואדרא זוטא. שעל ידי זה המשיך ותקן וגלה צמצומים נפלאים שהם בחינת מצאח ועינין ותקוני דיקנא קדישא וכו', שכלם בחינת צמצומים נוראים להשיג על – ידי זה אור האין סוף פירוע ומוכן לכל מחצדי חקלא. ועל – בן אמר בזוהר דא יפקון מן גלותא. כי על – ידי תקון הצמצומים כנוצר לעיל, על ידי זה עקר תקון התשובה שעל – ידי זה עקר הגאולה כמו שאיתא בזוה"ק לית מלתא דא תליא אלא בתיבתא. ועל – בן הבטיח שהתורה לא תשתפח מישראל על ידו, כמו שכתוב כי לא תשכח מפי זרעו (וכמו שגלה אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה על זה, עין בתחלת הספר) ועל – בן נסתלק רבי שמעון בן יוחאי בל"ג בעמר, ונחגין בארץ – ישראל לעשות שמחה גדולה בהלולא דיליה, מה שלכאורה היה ראוי לכבות ולהצטער מאד על הסתלקותו. אך בודאי מנהג ישראל תורה, כי כל השמחה היא מה שזכינו שהיה צדיק וקדוש בזה שגלה תורה נוראה בזאת ותקן תקונים כאלה בתורתו הקדושה, עד שעל – ידי זה אנו בטוחים שלא תשכח התורה מפי זרענו. וזה גמר דיקא על – ידי הסתלקותו, שאז דיקא תקן הפגם של תלמידיו רבי עקיבא שמתו קדם זמנם. וגלה אז האדרא זוטא, מלבד מה שגלה כל ימי חייו האדרא רבא וספרא דציניעותא וכל ספר זוה"ק, שעל ידי כל זה המשיך תקונים כאלה שבכל דור ודור עד הסוף כל מי שירצה לשוב יוכל להתקרב לה' יתברך מכל מקום שהוא על ידי תקון הצמצומים שתקן בחייו ובפרט ביום הסתלקותו הקדוש, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתם, וכמבאר לעיל לענין הסתלקות משה בשבת במנחה עין שם: כי עכשו כל קיום התורה וכל תקונתו הוא על ידי גדולי הצדיקים שנסתלקו, וכמו שאיתא בזוה"ק אלמלא תפלת הצדיקים המתים על החיים לא הוי עלמא מתקין אפלו רגעא חדא. וכמבאר לעיל מזה שמאחר שבכך היו אלו הצדיקים בעולם וגמרו התקון בשלמות, אף על פי שהכרחו להסתלק מחטא אדם הראשון ומחטאי הדורות, אבל מאחר שבכך היו ונסתלקו הם חוזרים וממשיכים אור האין סוף בתקונים נפלאים ונוראים באופן שיוכלו הכל להתתקן וכנוצר לעיל.

^{מה} עיין לק"ה מנחה ז' אותיות נד נה נו – מבואר שם שכ"י תלמידיו ר"ע היו צריכים לגלות את התורה של ר"ע בעולם ע"י שיחדשו בתורתו ויעשו לה כלים ובגלל התגברות הדינים פגמו בזה שלא היתה אהבה ביניהם ועל בן מתו. עוד עי"ש בהמשך שמבאר שמייתתם היתה בחי' סוד מיתת המלכים בחי' שבידת כלים ורשב"י וחביריו כל הצלחתם לתקן היה מכח שתלמידיו ר"ע כבר האירו בעולם את תורת ר"ע ואע"פ שמתו אבל נשאר רושם שעל ידו הצליחו רשב"י וחביריו לעשות כלים לתורת ר"ע. משמע שכמו שקודם לעולם התיקון קדם עולם הנקודים והשבירה כך בהכרח היה שהתגלות תורת ר"ע בפעם הראשונה תהיה בבחי' עולם הנקודים שהיה אור גדול והכלים לא החזיקוהו ונשברו ורק בפעם השניה נתחזקו כבר הכלים מחמת שכבר היה פעם האור הזה בעולם.

ועיין מה שכתבנו בתורה סא בענין אבן השתיה עפ"י תפארת יהונתן (איבשיץ) שהיא בחי' עצם הלוח שנשאר מעולם התוהו הכי נמי בענין רשב"י וחביריו הצלחת רשב"י לחדש חרושים נפלאים של על ידם לא תשתכח תורה מישראל, זה מכח תלמידיו ר"ע שהיו בחי' דינים ותוהו ביחס לרשב"י וחביריו בענין תורת ר"ע. ונמצא שתלמידיו ר"ע הם בחי' אבן השתיה של תורת ר"ע שמכוחה היו כל חרושי התורה נפלאים של רשב"י. דהיינו שתלמידיו ר"ע היו בחי' זרע שנזרע בעולם שבהכרח שירקב ודייקא עי"ז מכוחו הרוחני שנשאר צומחת מציאות חדשה של חרושי רשב"י.

^{עפ"ז} אולי אפ"ל שגם רבינו היה בחי' אור השני של תורת הבעש"ט כי הבעש"ט היה חידוש עצום (עיין ח"מ רפ) והראיה שלא החזיק האור שלו אלא בתלמידיו, וחזר למקורו כמבואר בחי' מוהר"ן שעג, ורבינו חזר והאיר את אור הבעש"ט ביתר עז באופן שישאר לעולם כמבואר שם, והיינו כנ"ל כי תמיד אור ראשון הוא זריעה, ורק השני קצירה, הראשון אב לשני, ומכח הרשימו שנשאר מהראשון מתחזקים הכלים. ואולי זה מה שראתה בתו אדל בנסיעה לארץ ישראל על הים, כשבקשה שיעלו אותה לספינה כי תלד בן שיגלה תורות גבוהות יותר, דהיינו שהבינה שבהכרח אור ראשון לא יחזיק מעמד, וא"כ מוכרח שיבוא צדיק אחר לחזקו וברוח הקודש ראתה שיהיה זה נכדה מבתה פיגה.

^{מז} בא ראה והבן נ"ל שרומז לדעת חכמה ובינה.

^{מז} משמע שבגלל שידע הרמז הנ"ל לכן סמך עצמו על פסוק זה. אבל עיין חיי מוהר"ן קפט משאלת מוהר"נ אם ר"ש נהנה מהגילוי של רביה"ק הזה משמע שלא ידע, וכנראה מזלי חזי. ועי"ש שרביה"ק אמר שרשב"י נהנה מהחידוש של רביה"ק.

^{מח} עיין תורה ס' תנינא שכל חרושי תורה של אדם הן בחי' גילוי חסדים ולכל אדם יש חסדים מצד אביו וגבורות מצד אמו ולכן התורה של האדם היא נקראת על שם אביו. עי"ש – וסבר רבי שמעון, שרבי עקיבא אין רוצה לומר תורה מחמת זה, מחמת שאין לו חסדים מצד האב. אבל רבי שמעון בן יוחאי בודאי היה לו חסדים מצד אביו רבי יוחאי, (שהיה גדול בישראל) ועל – בן אמר רבי שמעון: ואם לאו, אני אומר ליוחאי אבא, הינו שאני אומר להתורה שהוא בחינת יוחאי אבא, בחינת החסדים מצד האב, שמשם התגלות התורה, כי התגלות התורה הוא התגלות החסדים כנ"ל:

שהוא רשב"י. על ידו לא תשתכח התורה מישראל. פי סופי תבואת מט של זה הפסוק פי לא תשכח מפי זרעו הם אותיות יוחאי וזה שמרמז ומגלה הפסוק דהיינו שמשנה רבינו כבר רמז בתורה שע"י זרעו של יוחאי לא תשתכח התורה (לקוטי תפילות ח"ב מז). פי לא תשכח מפי זרעו, מפי זרעו דיקא הינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק. שהוא התנא יוחאי. פי על-ידי זרעו של יוחאי שמרמז בזה הפסוק בסופי תבואת פנ"ל. שהוא רבי שמעון בן יוחאי. על ידו לא תשכח התורה. פי בזהר דא"ב יפקון מן גלותא נג פנ"ל:

עתה יבאר רביה"ק סודו של ר"ש בעצמו שמרמז בפסוק אחר

עיין חיי מוהר"ן קפט שם מבואר מתי וכיצד נאמרה התורה הזו ועיין שם שמוהרנ"ת מספר אחרי אמירת המאמר הנ"ל עניתי ואמרתי לוי רבי שמעון יש לו גם-כן בודאי הנאה מזה, הינו מזה החדוש הנפלא. השיב הן. אחר-כך ענה ואמר רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר וכו'

וצ"ע מה התכוין מוהרנ"ת הרי פשיטא שיש לרשב"י הנאה שמגלים שמשנה רבינו רמז בתורה שעל ידו לא תשתכח התורה.

גם תשובת רביה"ק שר"ש עצמו הוא ענין אחר (ובשיש"ק הוסיף ענין אחר לגמרי) תמוהה מאד, הרי גם עד כאן דיבר מר"ש בעצמו.

גם צ"ע למה שינה שעד כאן קרא לו רשב"י וכאן ר"ש (ומה שנ"ל עיין בהערה י"ה)

מט אולי רומז על סופו של יוחאי דהיינו רשב"י (צ"ע כיון שהם ס"ת של כל ההבטחה הרי יוחאי רומז לסופה של ההבטחה כולה ואולי רומז לזה שהזוה"ק יתגלה רק בסוף ולא בזמן כתיבתו דהיינו שבתחילה לא תשכח גם בלעדיו ולבסוף רק על ידו ואולי ע"כ נעלם כמה דורות)

י ארבע פעמים חזר ומדגיש שדייקא ע"י זרעו של יוחאי.

נ"ל עומק הכוונה כאן שה"לא תשכח" דהיינו הזוה"ק יצא "מפי זרעו" דהיינו רשב"י, ומה שיוחאי רמז בסופי תבואת כי לא מתחילה יזכה רשב"י להיות בבחי' זרעו של יוחאי אלא רק בסוף מכח עבודתו יחזור להיות בבחי' שזוכר כשהיה זרעו של יוחאי כי אין הכוונה כאן לזרעו של יוחאי בגשמיות כי זה לא מספיק אלא דווקא זרעו שיוזכה בסופו לחזור ליוחאי. דהיינו לזיכרון כזה שזוכר שהיה טיפה במח אביו יוחאי.

נב צ"ע כי אין לשון כזה בזוה"ק אלא כנ"ל וגם צ"ע למה שינה מלשוננו לעיל בהאי חבורא וכו' דלעיל הדגיש ספר וכאן הדגיש על זוה"ק. וכנראה רומז ללשון הזוה"ק שם "והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזוהר מן זוהרא דאימא עלאה תשובה"

אבל עיין לשון זוה"ק דומה לזה קצת בח"ג פ' בהעלותך רע"מ דף קנ"ג: בההוא זמנא קודם ביאת משיח, (דניאל יב י') יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים, יתלבנו אינן מארי משנה בעלי משנה יתבררו בלימוד התורה, ויצרפו אינן זרעא קדישא דשאר עמא יתבררו במעשים טובים וצדקה, הדא הוא דכתיב, (זכריה יג ט) וצרפתים כצרוף את הכסף, והרשיעו רשעים, אינן ערב רב: והמשכילים יבינו (דניאל שם) אינן מארי קבלה העוסקים בסודות התורה, דאתמר בהון (שם פסוק ג) והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע, אלין אינן דקא משתדלין בזוהר דא דאקרי ספר הזוהר אלו העוסקים באור הזה הנקרא ספר הזוהר, שמיגיעים עצמם להבין עומק דבריו דאיהו כתיבת נח, כמו שכתובת נח לא נכנסו אלא מעטים כך בזוה"ק לא יזכו להכנס בהבנתו אלא מעט דמתכשין בה שנים בעיר ושבע ממלכותא, ולומנין ולפעמים אפילו זה לא אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה, דבהון באלו שיזכו להבין בספר הזוהר יתקיים (שמות א כב) כל הבן הילוד היאורא תשליכוהו יאורה לשון אור, ודא אורה דספרא דא אורו של ספר הזוהר, וכלא על סיבה דילך בבחי' שאתה מתלבש בנשמות תלמידי חכמים: (ועיין לעיל שמוהרנ"ת אמר שכ"ש ספרי רביה"ק מסוגלים לזה ביותר)

ועיין שיחות הר"ן שיחה ל"ה שקודם ביאת המשיח יהיה נסיון גדול באמונה כי תתפשט אפיקורסות נוראה בעולם ומי שיעמוד בו יזכה. ועיין תורה ח תנינא שלהנצל מזה צריך להתקרב לצדיק גדול שעל ידו יזכה לברור המדמה שבזה תלויה האמונה.

נב ליקוה"ל קדושין הלכה ג' כ' ועל פן התיירו רבתינו וכו' לכתב תורה שבעל פה, פי אז כשהתיירו כבר היה ספר הזוה"ק בעולם שעקר המשכת התקונים לגלות סתרי תורה היו על ידו, ועל - ידי זה נעשה מהנסתר נגלה, מנשמע נעשה, שהוא בחינת כתב פנ"ל, על - פן יכולין וצריכין עקשו לכתב הכל פנ"ל:

יד עיין שיש"ק ח"ג אות פח שם מסופר שכשגילה רביה"ק למוהרנ"ת החידוש הזה התרגש מאד מוהרנ"ת, עד שנענה ואמר לרבנו בזה הלשון: "רבי שמעון קער זייער הנאה האבן איר האט אים זייער וואהל גיפנען". "רבי שמעון בודאי מאד נהנה מהתגלות זו אחר שמצאתם אותו מרמז פתוב ברמז נאה פזח". הפטיר רבנו ואמר: "רבי שמעון בעצמו הוא ענין אחר לגמרי, כי רבי שמעון הוא עיר וקדיש מן שמנא נחית ראשי-תיבות שמעון וכו':

נח ונ"ל לתרץ עפ"י המעשה בו' בעטלערס, מהבעטלער העיור שהיו עימו עוד שמונה עיוורים שכולם מכח שסגרו עיניהם מחיזו דהאי עלמא וכו' לזכרון מופלא: הראשון זכר איך שנחתך טבורו מאימו והשני את ימי עיבורו והג' את יצירת הולד והד' את היחוד והחמישי זכר היותו טיפה במח אביו ועוד ג' זכרו הנפש רוח ונשמה והיניק מכולם זכר לאו כלום והפירוש נ"ל שהזכר את הנפש זכר כל מה שנעשה עם נפשו בכל הגלגולים הקודמים וכן מצינו צדיק שסיפר שזוכר שהיה כבש בצאן יעקב וכן הרוח וזה שזכר נשמתו מסתמא זכר אפילו איך שברחה מאדם הראשון קודם שחטא, וזה שזכר לאו כלום זכר עוד שהיו כל הנשמות כלולות בא"ס ב"ה.

ולפ"י נ"ל לבאר כוונת רביה"ק, שמשנה רבינו רמז בתורה הבטחה שע"י זרעו של יוחאי לא תשתכח התורה, דהיינו אדם שאביו נקרא יוחאי והוא בעצמו במדרגת זרעו של יוחאי הכוונה לאותו בן של יוחאי שיוזכה לזכור היותו זרעו של יוחאי דהיינו היותו טיפה במח אביו יוחאי וכנ"ל (כי מי שהוא במדרגה כזו יכול להחזיר את ישראל לבחי' אבן ישראל אב וכן כאחד עיין סוף תורה ז)

וְדַע שֶׁסּוּד רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֶצְמוֹ. הוּא מְרַמֵּז בְּפֶסוּק אַחֵר. כִּי יָדַע כִּי הַתַּנָּא הִקְדוּשִׁי רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא בְּחִינַת (דְּנִיָּאל ד'): עִירִיחַ וְקָדִישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית רִאשִׁי – תִּבּוֹת שְׁמַעוֹן וְכוּ': בְּחִי מוהר"ן סִימָן קֶפֶט מוֹבָא הַהַמְשָׁךְ שֶׁאִמְרָ וְעַכְשִׁי יֵשׁ נִנְמָ"ח ס"א וכו'..

ולפי' מובן שאלת מוהרנ"ת האם ר"ש יש לו הנאה מזה, שהרי אפשר לומר גם שלא נהנה מזה, כי הוא רק במדרגה חמישית, וענה לו רביה"ק שכן, כי אפי' נהנה שהוא רמוז בתורה, אבל מיד באר רביה"ק שבאמת מעלת רשב"י הרבה יותר מהמדרגה שהבטיחה התורה שעל ידו לא תשתבח התורה, כי הוא עיר וקדיש, וכידוע חכמה אקרי קדש, דהיינו שהוא במדרגת זה שזכר המראה דהיינו הנשמה, ולכן אמר רביה"ק שר"ש ענין אחר לגמרי, כי חמישה הראשונים כלפי ג' האחרונים, הם ענין אחר לגמרי, כי מוחין כלפי מידות הן כמו צורה כלפי חומר. דהיינו שאע"פ שהתורה הבטיחה לא תשתבח ע"י אדם במדרגת זרעו של יוחאי למעשה הדבר התקיים על ידי אדם במעלה גבוהה הרבה יותר. ועל זה הוסיף רביה"ק בהשמוטה אבל עכשיו יש נחל נובע מקור חכמה דהיינו שרביה"ק הוא המקור חכמה דהיינו הכתר כמ"ש החכמה מאין תימצא, ולכן אמר ואני זוכר לאו כלום דהיינו אין.

ועיין חיי מוהר"ן גדולת נוראות השגתו – רעב (לב) שרביה"ק אמר אני סבא דסבין ומוהרנ"ת למד מזה שזכה למדרגת הבעטלער העיור הנ"ל.

ועיין חיי מוהר"ן רסז (כו) שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמּוֹ שְׁאֲמַר, שֶׁהִשִּׁיג יְחִידָה בְּתַכְלִית מִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה. כִּי זֶה יָדוּעַ, שֶׁנֶּפֶשׁ דְּנִשְׁמָה גְבוּהָ יוֹתֵר מִיְחִידָה דְּיוֹתָ, וְכֵן פִּיּוּצָא בְּזֶה בְּכֹל; וְהוּא הִשִּׁיג יְחִידָה בְּתַכְלִית מִדְרָגָה הַעֲלִיוֹנָה. וְאָמַר: נִמְצָא, שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ "מַעַט", וְאֵינִי עוֹמֵד בְּמִדְרָגָה גְבוּהָ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין אֲנִי רוֹצֶה יוֹתֵר, כִּי מִי יוֹדֵעַ, אוֹלֵי יֵשׁ עוֹד וְכוּ' וְכוּ'; (הַבִּיאָר נ"ל דִּהְיִינוּ כִּי יֵשׁ נֶרֶץ חַיָּה יְחִידָה וְיְחִידָה דִּהְיִינוּ הַיּוֹתֵר הַתַּכְלִלִּית בְּאִחֻדוֹתָ ית' שֶׁאִפְשָׁר לִילּוֹד אִשָּׁה בְּעוֹדָהּ, וּבְכָל הַסְּפָרִים מְבֹאָר שֶׁרַק מִשִּׁיחַ יוֹכֵה לָזֶה. וְרַבִּיה"ק אָמַר שֶׁבִּינוּ לְמִשִּׁיחַ אֵין חִילּוֹק רַק שְׁלִמְשִׁיחַ יִשְׁמַעוֹ וְלֹא לֹא. וְעִיין כַּעַן זֶה בְּחִי מוהר"ן רסו. וְעִיין כּוֹכְבֵי אוֹר שִׁיחֹת וְסְפָרִים אוֹת מִבְּ שְׁרַבִּיה"ק הִיָּה נִשְׁמַת מִשִּׁיחַ וְאֵם לֹא הַמַּחְלֻקֶּת שֶׁעָלָה הֵייתָה הַגְּאוּלָּה הַשְּׁלִימָה וְעִי"ש גַּם אוֹת לֹא)

י צ"ע בְּתַחֲלִית הַתּוֹרָה כִּינָהוּ תִנָּא אֱלֹקִי, וְכַאֵן תִּנָּא קְדוּשָׁה, וְאוֹלֵי כִּיּוֹן שֶׁכַּאֵן מְזַכֵּר אֶת הַפֶּסוּק שֶׁרַבִּי רִמּוֹז בּוֹ עִיר וְקָדִישׁ לִכֵּן נִקְטָה קְדוּשָׁה. וְעִיין לְעִיל הָעֵרָה יט

י דְּנִיָּאל פֶּרֶק ד' (ו) הָוָה הָיִיתָ בְּחַוִּי רִאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי וְאָלוֹ עִיר וְקָדִישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית: (יא) קָרָא בְּחִיל וְכֵן אָמַר גְּדוֹ אֵילָנָא וְקִצְצוּ עֲנַפּוֹתֶיהָ אֲתֵרוֹ עֲפִיָּה וּבְדִירוֹ אֲנָפָה תִּנָּח חַיּוֹתָא מִן תַּחְתּוֹתֶיהָ וְצִפְרִיָּא מִן עֲנַפּוֹתֶיהָ: (יב) בְּרַם עֲקָר שְׂרָשׁוּתִי בְּאַרְעָא שְׁבָקוּ וּבְאֶסּוּר דִּי פְּרִזְל וְנִחַש בְּדִתָּא דִּי בְּרָא וּבְטַל שְׁמִיָּא יִצְטָבַע וְעַם חַיּוֹתָא חֲלָקָה בְּעֶשֶׂב אֲרָעָא: (כ) וְדִי הָוָה מְלָכָא עִיר וְקָדִישׁ נְחִית מִן שְׁמִיָּא וְאָמַר גְּדוֹ אֵילָנָא וְחֲבִלּוֹתֶיהָ בְּרַם עֲקָר שְׂרָשׁוּתִי בְּאַרְעָא שְׁבָקוּ וּבְאֶסּוּר דִּי פְּרִזְל וְנִחַש בְּדִתָּא דִּי בְּרָא וּבְטַל שְׁמִיָּא יִצְטָבַע וְעַם חַיּוֹתָא בְּרָא חֲלָקָה עַד דִּי שְׁבָעָה עֲדִינִן יַחְלֹפּוֹן עֲלוֹתֶיהָ:

עיר וקדיש מן שמיא נחית – כך אמר נבוכדנצר כשסיפר חלמו דניאל פרק ד' (והוא ר"ת עומש"נ אבל דניאל כשחזר החלום אמר עיר וקדיש נחית מן שמיא ר"ת עון מש) עיר וקדיש פרש"י – מלאך שהוא ער לעולם וקדוש.

ח עיר – עיין פרש"י שער הוא מלאך שהוא ער לעולם ועיין שיח שרפי קדש אָמַר פֶּעַם רַבִּנוּ: "עֵינֵן רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחַאי הוּא עִירָנוּת" "רַבִּי שְׁמַעוֹן עַר אִיזָא וְאֶבְרָהָם" וְעַל שֵׁם הַכְּתוּב: "עִיר" וְקָדִישׁ מִן שְׁמִיָּא נְחִית, רִאשִׁי תִבּוֹת שְׁמִיָּא עִיר. (וְעִיין בְּמִרְאָה מְקוֹמוֹת הָרֶב מְטָשְׁרֵיין שְׁבָסֶפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת שִׁנָּה א': מִי שֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ בְּיוֹתֵר מִרְחֵק מִהַשְּׁנָה בְּיוֹתֵר, שֶׁהִסְמִיךְ לָזֶה הָרֶב אֶת הַפֶּסוּק עִיר-וְקָדִישׁ הַנִּזְכָּר לְעִיל). וְהִינּוּ עִיר וְקָדִישׁ כְּמִבּוֹאָר בְּסֶפֶר הַמִּדּוֹת שְׁמִי שְׁקָדוּשׁ יוֹתֵר מִרוֹחֵק מִהַשְּׁנָה יוֹתֵר.

ועיין במוקם אחר שהענין של רביה"ק הוא התחדשות וכידוע זה דייקא כן על ידי שינה כמבואר בתורה לה.

ט עיר וקדיש – עיין מלבי"ם שם – שירד מן השמים מלאך שנקרא עיר וקדיש, עיר הוא המלאך הממונה להוציא הדבר אל הפועל, וקדיש הוא המלאך הגבוה ממנו המשפיע עליו, בענין שראה את השוטר והשופט עמו:

אולי אפ"ל שרומז לצדיק שהוא בחי' כי כל בשמים ובארץ. דהיינו ששניהם כלולים בו.

ס עיין כוכבי אור סוף חכמה ובינה – וכעת הנני להעתיק דבר נפלא מכתב היד הרב וכו' מורנו רבי נחמן ז"ל אב בית דין קדש דקהלת קדש ט"שעהרין השקף לענין הנ"ל, וזה לשונו: ענין ספירת העמר בבחינת עגולים, שכל ספירה וספירה משלבת בחכמה ומסבכת אותה, וחוזרין חלילה ומה ידוע ענין העגולים, שכל העגולים מסבכין ומעגלין סביב נקדת המרוקו, והמרוקו שבספירת העמר הוא הספירה נצח שבנצח שהיא מאירה ביום כ"ה לספירה והנה בל"ג בעומר יום הסתלקות רשב"י ז"ל מאירה הספירה הוד שבהוד והבין כי ביום שחל ל"ג בעומר הסתלקות רבי שמעון ברי יוחאי ז"ל, וחול לעולם יום שני דחל המועד סבות, יום הסתלקות רבנו הקדוש רבי נחמן זללה"ה אשר מידתו נצח בידוע מדבריו הקדושים, ושמו בגימטריא נצח וכן פורים שעבר הוא גם כן ביום שחל ל"ג בעומר כאשר נתנו הקדמונים הסימן פל"ג (שלחן ערוך ארץ חיים סימן תכח), ומבאר בכתבים (פרי עץ חיים שער י"ט) דימי חנכה נגד הוד וימי פורים נגד נצח וכמו כן ל"ג בעומר הוא תמיד ביום ח"י איר, ויום ב' דחל המועד סבות גם כן ביום ח"י תשרי: וכשחל יום כ"ה בספירה ביום שבת אז היא נקדת המרוקו לימי הספירה גם לשבתות לפני שלש שבתות, ולאחריו שלש שבתות פי כל הספירות, ובתוכם גם הספירה הוד שבהוד שמהאירה ביום הסתלקות רבי שמעון ברי יוחאי ז"ל, מסבכין ומעגלין סביב נקדת המרוקו של ימי הספירה שהיא נצח שבנצח אשר היא מידתו של רבנו הקדוש זללה"ה ומכל הנ"ל תבין מה שסיים רבנו ז"ל בתחלת הספר ועכשיו וכו' וגם בלקוטי תנינא סימן ע"ד גם כן סים ועכשיו וכו' ודי לחביא: עד כאן לשונו

נ"ל לבאר שדייקא כשחל נצח שבנצח בשבת שהיא צדיק בחי' אנת הוא שבת דכולו יומא אזי ניכר ביותר היותו מרכז גם להוד.

עוד עיין בזה שו"ת חת"ס יו"ד סימן רלג – מבאר טעם לשמחה בלג בעומר, כיון שב' אייר לכ"ע מתחיל אבלות, ובל"ג אחרון לאבלות לכ"ע, דאח"כ היא מחלוקת. נמצא עיקר אבלות בין ב' אייר לח"י אייר. וכשאנו סופרים ממעלה למטה מחסד שבחסד, אזי מכאן זה עולה המלכות מהקליפות לקראתנו ממלכות שבמלכות, נמצא בעיקר ימי האבלות יוצאים חתן לקראת כלה מהוד שבהוד עד הוד שבהוד, כי ב' אייר אזי היא בהוד שבהוד, ובל"ג בעומר הוא בהוד שבהוד, ואז היא היכן שהוא היה כשהיא היתה בהוד בהוד. ונמצא שהם נפגשו בנצח שבנצח שהוא באמצע בין ב' אייר ללג בעומר דהיינו בכה באייר נפגשים החתן והכלה בנצח שבנצח.

מה שסיים די לחביא ברמיזא נראה כוונתו לומר שמה שמוכן שם שעכשיו ההתחלות מפורים זו אותה בחי' שעכשיו יש ננמ"ח דהיינו שפעם היו ההתחלות מבחי' הוד בחי' רשב"י ועכשיו יש ננמ"ח שהוא בחי' נצח

גם כבר נשמע שאמר על עצמו שהוא נהר המטהר מכל הכתמים^כ (כמבואר בחיי מוהר"ן סימן שלב) מה שסיים בחיי מוהר"ן הנ"ל וכו' מבואר בהשמטות שאמר שגם העיר וקדיש מקבל ממנו^כ. לבאר כיצד רמוז הענין של רשב"י בפסוק הזה ומעלת רביה"ק עפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח – עיין בספר דניאל בפסוקים הסמוכים לפסוק הזה ומשמע שם שהמלאך עיר וקדיש מן שמיא נחית להכניע את נבוכדנצר לפ"ו רשב"י הרמז במלאך הזה הוא הכנגד שיכול לתקן מה שגרם זה להחריב הבית ולהחשיך העולם. ובמצודות שם פירש ער הוא מלאך דין^כ לשון ערו עד היסוד משמע שבכוחו להמשיך כח גבורה להתגבר על היצה"ר ולהכריח הקליפות, וכמבואר שם בדניאל שכלל פתרון החלום שיתבטלו כל הע' אומות שמרומזים בצלם של נ"נ.

ועיין באיבי הנחל (על תורה יט') כי נ"נ (נבוכדנצר) היה קליפת נגה לכן דיבר ארמית לשון תרגום והחריב ביהמ"ק בחי' לשון הקודש וכנגדו רשב"י חיבר הזוה"ק בלשון תרגום דייקא להעלות הטוב שבתרגום וזהו שכתוב שם בדניאל "גודו אילנא, ברם עיקר שרשוני שבוק" כי האילן רומז לנבוכדנצר שאת קליפתו קליפת נגה הכניע רשב"י, אבל את בחינת השורשים, שהם ניצוצות קדושה שבשאר לשונות, זה עשה רביה"ק ע"י שצויה להתבודד בלשון אשכנז דייקא.

הריצ"ח (יט 23) ביאר דבריו, ש"עיר וקדיש" הוא בחי' קדש, וקדש נקרא חכמה, וכתוב בחכמה יסד ארץ, לכן לרשב"י היה כח לתקן הרע שהוא בחי' על הארץ, אבל לא מה שמתחיתה, אבל נחל הנובע מקור חכמה רומז למקור של החכמה, דהיינו הכתר, והכלל ככל שהאור גבוה יותר בכוחו לרדת נמוך יותר, לכן בכוחו לתקן אפילו לתחת הארץ, לתקן השורשים. לכן ל"עיר קדיש מן שמיא נחית" נאמר שם בדניאל "ברם שרשוני שבוק".

עוד ביאר הריצ"ח עומק דברי הבאבי הנחל הנ"ל, שרשב"י תיקן בחי' נגה בבחי' התעוררות להתקדש במותר לך, (כי מותר הוא הרשות בחי' רשת שתופס את האדם ומפילו לאיסור) ועל זה נאמר אל תתודע ל"רשות",

ונ"ל כי ידוע שנצח והוד תמיד ביחד ונקראים תרי פלגא דגופא ושניהם בחי' כח ההליכה אל החוץ לכבוש ולנצח ומכח הנצחון נעשית ההודיה שהיא גמר הנצחון (כמו ששמעתי מהריצ"ח) כי קודם שמודה שנוצח אין זה נצחון גמור אלא באיתכפא וכשיכול לשוב להלחם יעשה זאת אבל כשמודה באמת אזי נכנע ונוצח באמת. נמצא שההוד רק מגלה את הנצחון אבל הכל מכח הנצח. ואולי לזה כיוון הבעל הפל"ח הנ"ל. אמנם יש גם בחי' הודיה לבד שזה בחי' שרשב"י כבר היה מאות שנים לפני רביה"ק אלא נ"ל שבדורות הקודמים לא גברה ההסתרה כל כך והיה אפשר לזכות בהודאה מכח הנצח של רשב"י, דהיינו לנצח את היצר עד כדי הודאה. גם ידוע שהוד הוא בחי' דין יותר מנצח, כדמשמע מהשמטות שלהם שהוד הוא אלקים צבקות ונצח הויה צבקות וכן מבואר שרשב"י היה יותר בחי' דין וכפי שראוי לדורות ההם, אבל בדורות שלנו שגברה ההסתרה וא"א לנצח את היצה"ר בלי העצות של רביה"ק אזי בכח הזוה"ק לבד כיון שעיקר כוחו בהוד אין הנצחון שלנו על ידו לבד שלם וממילא אין ההודאה שלימה.

בכבי אור חכמה ובינה בעיקר בסוף שרביה"ק ספירת הנצח ובטובות זכרונות (סוף אות ח ותחילת אות ט) איתא שאמר נצחתי ואנצח (בחי' מוהר"ן ג"פ איתא שאמר גמרתי ואגמור) וצ"ע אם כבר נצח מה נשאר לנצח. וכנראה הכוונה כפשוטו שרוצה לומר שעומד באמצע בין נצחתי לאנצח. שניצח עד ההווה וגם לעתיד ינצח. אבל גמרתי ואגמור יותר קשה לפרש כן. כי אין זה גמר אם עדיין צריך לגמור. וצ"ל שיש אגמור יחסי, שיש אחריו עוד אגמור, וכדמצינו בפרשת וישלח בבראשית לג ב' וישם את לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים, עיין תפארת ישראל דמאי ז' ג' מה שביאר בזה. ועי"ש מה ששמע עפ"י זה לבאר הפסוק בחגי ב' שמכנה את הבית השני הבית האחרון היא תשובת הרשב"א לכוזר אחד, עיין בספר גן רוה עה"ת פרשת בא עה"פ והיה לכם הדם לאות על הבתים האריך בזה עי"ש.

^{כא} **כוכבי אור חכמה ובינה הקדמה** – ועתה מאלינו נדע ונבין פחות מטפה מה הים במה שנקרא בשם נחל נובע מקור חכמה (ד), שזה הוא השם של מדת הפינה פידוע לידועי חן כי אם "רבות בנות עשו חיל" להשיג השגות הנמשכות מאתה וממדת החכמה וכו', אצל להדיבק ולהפיל בה בתכלית השלמות שאין שלמות אחריו, לא יקום עוד בישראל זולת "העלית על פלגה", פידוע ומוכן כל זה בספרי אמת.

^{כב} צ"ע שהרי כתם הוא רק ספק טומאה.

^{כג} **לבאר הענין שעכשיו** גם רשב"י מקבל מרביה"ק שמעתי מהריצ"ח (יט 23) עפ"י הכלל שככל שהאור בא מגבוה יותר יכול לרדת נמוך יותר ועוד עפ"י מה שאמר רביה"ק שהשכינה בימי שרה נקראת שרה ובימי רבקה נקראת רבקה דהיינו כפי המרכבה של אותו הדור. ולפ"ז מבאר שגם האורות הנפלאים והגבוהים של רשב"י כדי שיאירו בדור הזה צריך שיתלבשו בכלים הבאים מגבוה יותר וזהו הלקוטי מוהר"ן שכלול בו הכל נגלה ונסתר מכל הצדיקים הקודמים משה רבינו ורשב"י והאר"י והבעש"ט אבל היום כולם כדי שאורם יאיר בעולם צריכים להתלבש בל"מ דהיינו שהיום הם נקראים רבי נחמן כפי הדור הזה. דהיינו לפ"ז שהלשון שהיום גם העיר קדיש מקבל ממנו הכוונה מקבל את הכלים והכח לרדת ולהאיר לדור כזה נמוך וכפי שנתבאר לעיל היינו להכניע את הקליפת נגה גם בשרשים תחת האדמה ובשביל זה צריך להתלבש בנחל נובע מקור חכמה דהיינו בעצות שלו.

נמצא ברשימות הרב שמואל הורוביץ מענין רשב"י שבא אל פיגה אחר החתונה לנחם אותה כשרבי שמחה לא הגיע כידוע הסיפור ואמר לה שגם הוא צריך לנשמה הזו ואמר לה שהיה קטרוג נורא שלא תרד נשמה כזו לעולם והוא רשב"י השתטח ובכה וביקש הרבה ופעל שכן תרד וגם הבעש"ט בא אליה וסיפר לה כך שרשב"י פעל שעל אף הקטרוג הנורא תרד נשמה זו לעולם.

^{כד} **ומה נפלא לפ"ז** שרומז לרשב"י דייקא שכידוע היה קפדן מאד כמבואר במעילה יז: במעשה שנשלח לרומי לבטל גזרת הרומאים וביקש שר"א בן רבי יוסי יבוא עימו ואביו לא הסכים שמא יקפיד עליו בדרך עד שנשבע לו שלא יקפיד ואעפ"כ הקפיד וכמעט שמת ר"א ברי"י עד שנזכר רשב"י בשבועתו ובקש רחמים וניצל עי"ש. בגמ' והמפרש ורבנו גרשום.

^ס **מה שמבואר בתורה לה** שהתחדשות היא דייקא ע"י שינה לבאורה יש להקשות מתורה ס' אות ב' בסוד הזקן וקדושה שהוא התחדשות בכל רגע דהיינו דייקא הפך השינה המבוארת שם באות ו' שהיא בח' זקן ודט"א. ושם באות ב' ממה שהדגיש העניין שכל יום

ו"ל שכאן טמון עיקר ההבדל ביניהם ומעלת רביה"ק. כי עיר וקדיש הוא בחי' מלאך שכולו אש להבה להשי" מתחילתו ועד סופו וכלול בו ית' תמיד ופרוש מהבלי עוה"ז לגמרי ומלאכתו נעשית ע"י אחרים כמבואר בגמ' ברכות לה: ועי"ש שהרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם. וכן עבודתו יג שנים במערה שעל ידה השיג מדרגתו, היא כמו יציאה מהעולם לתיבת נח, עולם הבינה שמעל הטבע, דהיינו כמלאך שכולו קודש וער תמיד.

לעומת זה רביה"ק הגיע למדרגה יותר מזה בלא יציאה מהעולם, אלא בתוך העולם כרבי ישמעאל, בחי' תורה עם ד"א, ולימד כיצד הדרך ארץ בעצמו יכול להיות קרש קפיצה לעליה תמידית, בבחי' ירידה צורך עליה, ובבחי' ביטולה של תורה היא קיומה, אם יודע מתי לעשותו, כי א"א להיות תמיד בדביקות, ואפשר שהמו"מ יהיה בבחי' אמונה כזו שבתוכו יתעבר שכלו ויזכה להתחדשות נפלאה וחידוש השכל על ידו דייקא (כמבואר בתורה לה הנ"ל). ובבחי' כזו של עבודה ועליה מדרגה לדרגה אפשר להולך גם אנשים פשוטים למדרגות גבוהות. גם עיין בזה"ק בלשונו החריפה על כל מי שאינו בדחילו ורחימו וכמה מגנה את יראת העונש וכן בענין העיון הנורא כתב שאין לו תיקון. רואים בחוש שיש בני"א שדייקא ע"י הזוה"ק בגלל ההתלהבות הנפלאה שלו יכולים ליפול, ודלא כרביה"ק שיש לו חיזוק אפילו למי שעבר שמונה מאות פעמים על כל התורה, והורה לנו תמיד לחפש נקודה טובה, ולצעוק איה, דהיינו עבודות פשוטות, ששייכות בכל מדרגה ממש, וצעק בקול גדול שאין ייאוש כלל אפילו להנופל בעומק הקליפות, ואדרבה יש בחי' שהוא קרוב יותר לראש המדרגות (כמבואר בתורה רו ותורה יב תנינא) ויכול ברגע להתקשר לשם בצעקת איה אמיתית.

עוד לבאר מעלת רבינו על קודמיו עיין בעש"ט עה"ת¹⁰ והיה אומר, צדיק קטן אוהב רשעים קטנים, וצדיק גדול אוהב רשעים גדולים, אבל משיח יהיה אוהב ומלמד זכות אפילו על רשעים גמורים, (ועי"ז יחזור בתשובה ועי"ז יהיו נגאלים) וכל מי שמלמד זכות על כל הברואים הוא מבחינת משיח כו' ע"ש. אבל עיין שם בפרשת קדושים אות ג' משמע שרק על עובר לתאבון יש חיוב ללמד זכות. ואם אפשר לדייק משיחה לשיחה, אולי אפ"ל לומר בדבריו בעצמו הנ"ל, שזה החילוק בין צדיק גדול דהיינו כהבעש"ט, למשיח. ולפ"ז רבינו שאמר על עצמו שזכה למדרגת משיח, לכן גם ציווה בתורה רפב לדון לזכות אפילו רשע גמור דמשמע אפילו להכעיס.

עד כאן ביאור חברותא למאמר לכו חזו

הוספות

בענין מה שלמד רשב"י שכל התורה נקראת שירה עיין ר' צדוק בספר דובר צדק אות (ה) מבאר מדוע התורה נקראת שירה. כידוע דהתורה ציור ודפוס כל מעשה בראשית כמו שכתוב בבראשית רבא פ"א. כי הוא מקור החיות של כל חלקי הנבראים כלליהם ופרטיהם וכל שנוייהם אחד לא נעדר שלא יהיה חלק עצמות חיותו בתוך דברי התורה. וכידוע זה ואין כאן מקומו לבאר הדברים באורך להסבירם אל אוזן שומעת וזה ענין כתבו וגו' השירה ורצה לומר כל התורה כולה ואינו לשון זמר ושיר דעל זה נענש דהמע"ה כמו שכתוב בסוטה (ל"ה). רק הוראת שיר דבר המקיף סדר והיקף איזה ענין כמו (שבת נ"א ע"ב) כל בעלי השיר יוצאין בשיר. וכן זמר וניגון מקיף כל חלקי התנועות וסידורם. ושירת האזינו מקפת כל הקומות לבני ישראל בכל הדורות וסדר ההיקף הזה נקרא שירה. וכן מצא הגר"א איך בפסוקי שירת הים מרומזים כל תרי"ג מצוות.

בענין הקשר בין רביה"ק לרשב"י עיין חיי מוהר"ן סימן רכ"ה כְּבֶר הַבְּטִיחַ רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְכַרְכָּה בְּחַיֵּיו וַיִּחַד שְׁנֵי עֲדִים בְּשֵׁרִים עַל-זֶה שֶׁפְּשִׁיטָתָלַק בְּשִׁיבֹאָו עַל קִבְרוֹ וַיִּתְּנוּ פְּרוּטָה לְצִדְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲעֲשָׂרָה קִפִּיטָל

מתחיל צר ונגמר רחב ביארנו שאין זה סיפור מציאות אלא הוראה וביאור עניין ההתחדשות שכל יום צריך לחשוב את הרוחב של אתמול לצר וממנו להתחיל ולהרחיב ולא ח"ו להתחיל שוב מהצר של אתמול.

ובאמת אינה סתירה כלל כי בתורה ס' מדבר בכלליות כל יום וכל כל הימים כולם שיהיו רק הולך ומתרחב תמיד בתוספת קדושה. ואילו בתורה לה מבאר כיצד זוכים לזה בפרטיות בבחי' ביטולה היא קיומה כי המציאות שמוחזן מתעייפים לכן העיקר ההתחדשות היא בבחי' הרצון שלא לנוח ולא לשקוט ברצון להתרחב ולהוסיף קדושה אבל בפועל צריך בכל יום גם לישון ממש כל אחד לפי כוחו ועל זה מבאר שם רבינו שגם כשהוא ער יש בחי' שינה יחסית שע"ז לא יצטרך לישון בפועל יותר מההכרח לו לפי כוחו. אבל בוודאי כלל כל יום צריך להיות תמיד בסופו יותר רחב מתחילתו, וכן ביום המחרת שסופו יהיה רחב יותר מסופו של יום האתמול.

¹⁰ **בראשית** קכא בבאר מים חיים שם אות ק' בשם מדרש פנחס בשם רבי גדליה מליניץ בשם רבו המוכיח (רבי יעקב יוסף מפולנאה תלמיד הבעש"ט) שמסתמא שמע זאת ממנו. כך כתב שם

תהלים הנרשמים אצלנו בשביל תקון למקרה לילה רחמנא לצלן, אז יניח רבנו עצמו לארץ ולרחב, ויבדאי יושע לזה האדם ואמר שבהפאות יוציא אותו מהגיהנם אפלו אם יהיה אותו האדם איך שיהיה, אפלו אם עבר מה שעבר. רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב לאגלתו חס ושלום.

אבל היכן עושים את הפאות זה עושים אצל רשב"י, וביאר הריצ"ח כעין הנ"ל כי בחי' לא תשכח שהבטיח רשב"י היינו שתמיד ישאר בחי' פאה דהיינו נקודת יהדות שעל ידה יהיה אפשר לצדיקים האמיתיים למשוך ולהעלות מחוב לזכות. (שמעתי)

מהריצ"ח בשם אחיו הר' אהרן (עירוב תשנח)

עיין כוכבי אור חכמה ובינה אות א ס"ק מז' גאלה הראשונה שהיתה בפסח בחפזון בלי שלמות האתערותא דלתתא, נתקלקלה קלקול אחר קלקול עד שנתהוה זה לעמת זה החרבן שחל תמיד בזה היום כמובא בשלחן ערוך הסימן א"ת ב"ש וכו' ועכשו כל תקותנו על הגאלה האחרונה שמוה בעצמו יהיה גם תקון הגאלה הראשונה, אך עכשו יהיה כל ההתקלה מפורים שהוא בחינת מחית עמלק כמובן בדבריו ז"ל (לקוטי תנינא סימן ע"ד), והעקר בכח האתערותא דלתתא של ראשי יחידיו הדורות שהוא אדמו"ר ז"ל, ורבי שמעון בר יוחאי ז"ל, שמקבל מאתו כנ"ל ובפרט על ידי עצם התקונים שנתקנו ביום הסתלקותם (כמובן מדבריו הקדושים) ששני הימים של הסתלקותם מכונים להיות חל ביום שחל בו פורים (כמובא בכתב יד של הרב משערי ז"ל המובא להלן) ובשניהם הגדלת ההלולא (יום ל"ג בעומר ההלולא דרבי שמעון בר יוחאי ז"ל) וזמן שמחתנו (יום הסתלקות אדמו"ר יום ד' של חג הסוכות וזמן שמחתנו-כמו בפורים שהוא יום שמחה) כי בכחם הקדוש והנשגב נצא מבין שן האריות דסטרא אחרא שהוא זה לעמת זה, ונזכה לבחינת שן המובא בדבריו הקדושים לקוטי תנינא סימן פ"ה, שהוא ראשי תבות שבת נחמו (נחמת הגאלה) המכון גם לראשי תבות של שמותיהם הקדושים שמעון נחמן וכו' וכן עלינו ועל כל ישראל אמן:

שאפילו העיר וקדיש צריך גם כן לקבל ממנו כוכבי אור חכמה ובינה אות א ס"ק מז' ונזהר כפי המובן מדבריו אדמו"ר ז"ל שגם העיר וקדיש מין שמיא נחית שהוא רבי שמעון בן יוחאי וכו' נראה לפי עניות דעתי יש לזה שיכות למה שמובא בספרי אמת שבינה עד הוד אתפשט, והוד הוא ענף הבינה, וידוע שרבי שמעון בר יוחאי נסתלק בספירת הוד שבהוד, ובדאי גם משרש מדתו היה שרף לזה ועל גם רבי שמעון בן יוחאי במספר ר' נחמן בן שמחה (זה הרמז שמעתי בשם אחרים):

עוד מעלת רשב"י עיין בבני יששכר על ל"ג בעומר מבואר שם שלא רק האידרא נכתבה ביום הסתלקותו אלא כל ספר הזוה"ק, ושאו התחיל הארה מסוימת מהאור הגנוז של סתרי תורה. ומבאר שם שמ"בראשית" עד "וירא אלקים את האור כי טוב" יש לב תיבות והמילה טוב היא הלג לרמז שבלג בעומר מתגלה הטוב להדיא. וכן בחז"ל המילה טוב מרמזת לאור הגנוז כמו שדרשו "כי טוב לגנוז" והיינו אור שאדם מביט בו מסוף העולם ועד סופו (ממלכות ועד הכתר) בזה האור רואים מסטירין של יוצר בראשית. והנה רשב"י נקרא בוצינא קדישא וספרו נקרא זוה"ק, דהיינו שהוא המנורה וספרו אור המבהיק מסוף העולם ועד סופו סוד "האור כי טוב" הגנוז בתורה, וע"כ מלג בעומר יש טוב ימים למתן תורה. ולכן השמחה ביום לג בעומר על הציון שלו היא שלא בטבע כפי שנתאמת ע"י אנשי אמת.

ומובא בזוה"ק דף רצא: בעינא לגלאה רזין קמיה קב"ה וכו'... והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה כיומא אחרא דהא כל יומא דא ברשותי קיימא. עכ"ל. רצ"ל שהיה היום מתארך באורו ולא היה רשות לאור היום להתחשך עד שנתן לו רשב"י רשות וזה יורה כי כל האורות בטלים ומשמים אל האור כי טוב דהיינו רזין סתימין דאורייתא אשר גנוז בה אור הגנוז לצדיקים והצדיקים המבינים ברזין דאור' הנה מאירים באור הגנוז בה על כן אור היום ההוא היה מתארך ושמר פקודתו של ר"ש. (משמע שרשב"י באורו האיר את היום ולא נתן לחושך לבוא) ואז כתב ר' אבא את הזוה"ק בפקודתו.

ועיין תורה טו שאור הגנוז היינו בחי' סתרי תורה. ובספרים מובא דהיינו אור אהבה שבדעת שיתגלה לעתיד לבוא עיין תורה לג. וכפשוטו (שמעתי מהריצ"ח) הכוונה שזה אור שמגלה להדיא בכל דבר איך מסוף העולם ועד סופו מאיר הש"י. ז"א האמת והתענוג שבעבודה האיר כ"כ עד שמי שתפס משהו כבר ראה את כל העומק של העתיד לבוא שנמצא בכל עבודה. (ואעפ"כ ע"י הבחירה היה אפשר לעומת זה להרשיע יותר לכן "וימנע מרשעים אורם") ועיין מזה באריכות ביאור הריצ"ח (230) ועוד הוסיף שם עפ"י תורה סא ותורה יט לבאר החילוק בין תא שמע המובא בגמרא לתא חזי שהוא לשון הזוה"ק לשון ראייה בחי' תורה שבכתב. דמובא בהלכות ברכת התורה שעובר לעשייתו צריך ללמוד תורה אלא שפסוק מהתורה יוצא בו גם בלי להבין אבל גמרא אין יוצאין בה אלא אם מבין. והביאור כי הכתב הוא בחי' קודש הבא מלמעלה אבל תורה שבע"פ הוא כפי הקליטה והבנת הנברא את דברים, דהיינו בחי' שמיעה, ומובא בספרים שזוה"ק סגולתו גם בלי להבין דהיינו שיש בו קדושה במילים עצמן שהוא למעלה מבחי' שמיעה. ויש בזה בחי' מעלה יותר גם על הכתב כי הוא גם בחי' קליטת התורה שבכתב שהרי עליה הוא מבוסס ואעפ"כ הוא חזר לבחי' כתב בחי' ראייה דהיינו ראייה שעבר את העוה"ז בחי' נכנס לחושך העוה"ז ויצא בשלום בחי' "גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו" שהוא למעלה משמיעה וראיה אלא בחי' רואים את הקולות, בחי' שלימות חיבור אהבה ויראה. ורשב"י אעפ"י ששורשו בשמיעה דווקא (ששמו שמעון מלשון כי שמע ה' וכו') אבל עלה לבחי' התכללות גמורה בחי' בחד קטירא אתקטנא בקב"ה כמ"ש באדרא זוטא דף רפח. בחי' אני אחד אתך. בחי' ראייה.

ועיין תקנת השבין 54 שמה שנסתרה מעלת רשב"י בדורו כיוון שהיה משבט שמעון (ר' צדוק כותב שם כך קבלתי) והוא בחי' לאה בחי' שנואין מעשיה שבנגלה ורק בנסתר נתברר שכיעורה היה יופיה שלא רצתה ליפול

ביד עשו. ולכן "שמע ה'", ולכן גם הזוה"ק היה נעלם מאות שנים ונתגלה בעקבתא דמשיחא ויתגלה בשלימות רק לעתיד.

לבאר עניין המדורות בל"ג בעומר – נראה לי כי הזוה"ק והתקונים שגילה רשב"י אינם שווים לכל נפש ועכ"פ לנשים וילדים אין תפיסה בזה כלל ואולי לכן נהגו להדליק מדורה ובאים כולם אנשים נשים וטף להסתכל במדורה. ובוודאי גם לרקוד ולשמוח, ובוודאי עצם הדלקת האש היא גם בחי' נר זכרון לנשמת הצדיק שמתלבש בו ועוד סודות שיש בזה אבל נראה לי לבארו פשוט שרואים בחוש שאפשר להסתכל באש זמן רב, והוא דבר נפלא לראות מציאות כזו של התלהבות לעלות למעלה שלא נחה לרגע, ושורפת כל דבר אחר ומצרפת אותו להתלהבות הזו וכל מיני עץ וקש ואפילו כל מיני אעא דלא סליק ביה נורא כשנזרק למדורה נעשה אש התלהבות, והוא רמז לצדיק שכך הוא כל חייו בוער להשי"ת וניתן לנו מנהג זה ביו"צ של רשב"י לראות איך נראה צדיק אמיתי בפנימיותו כדי שנתחבר אליו ונצטרף למדורה הזו הבוערת בכזו התלהבות להשי"ת.

עוד שמעתי מהרב ברנר (לג בעומר סז) שאמר שרואים איך שעושים את המדורות של ל"ג בעומר מכל מיני זרדים וסמרטוטים ודברים של הפקר שנזרקים ללא שימוש וצורך, והכל מצטרף ועולה לאש להבה לצדיק רמז לגודל מעלת הצדיק לצרף אפילו הנמוכים ביותר לכבוד שמים.

ספר לקוטי מוהר"ן הוא אתחלתא דגאולה חיי מוהר"ן שמ"ו מעלת תורתו וספריו הקדושים נשמע מפיו הקדוש שאמר שהספר הקדוש שלו לקוטי מוהר"ן שיצא בעולם הוא אתחלתא דגאולה. ואמר מאחר שיצא בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו, כי צריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. כי הוא מלא מוסר והתעוררות גדול מאד להשם יתברך אשר אין ערך אליו וכו'. אחר-כך אמר בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאולה במהרה בימינו אמן.

ואמר שטוב לקבע לעצמו שני שעורים ללמד ספריו הקדושים, שעור אחד פשוט ללמד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחד ללמד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית.

עוד שם שמו"ט פעם אחת היה משבח את הספר שלו מאד, ואמר שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על-ידי למוד הספר שלו. והיה חפץ ומשתוקק מאד שידפיסו ספרו עוד כמה פעמים ויתפשטו בעולם. ואמר שיהיו בני אדם שילמדו ויתפללו על-ידי הספר הזה. ואמר שמי שישב ויעסק בספריו רק בלי קנטור ונצחון, ויסתפל בו באמת אז בודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו. (ואמר בזה הלשון: סע וועט אים אלע אדערן טרענען). ואמר שכל אדם צריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שאין לו כמה לקנות וכו' (ימכור כל ספר שיש לו ויקנה הספר שלי ומי שאין לו ספר למכור) ימכר כר מתחת ראשו ויקנה הספר שלו. ועוד ספר מזה ועין במקום אחר עוד מזה. ואמר שהספר שלו יהיה חשוב מאד, ויבקשוהו ויחפשוהו מאד וידפסו ויחזרו וידפסו כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מאד, רק נכספתי לראות זאת ואהיה אני עומד ומסתכל וכו'. ואמר שהמאמרים שכתב בעצמו גם הלשון לבד הוא מסגל מאד כי הם כללים:

